

LUND UNIVERSITY

Att dela en helhetsbild

rapport från tre projekt i Skåne där folkbiblioteket som kulturhus utvecklas

Rivano Eckerdal, Johanna

2013

Document Version:

Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Rivano Eckerdal, J. (2013). *Att dela en helhetsbild: rapport från tre projekt i Skåne där folkbiblioteket som kulturhus utvecklas*. Institutionen för kulturvetenskaper, Lunds universitet.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

**Att dela en helhetsbild:
rapport från tre projekt i Skåne där
folkbiblioteket som kulturhus utvecklas**

Johanna Rivano Eckerdal
Institutionen för Kulturvetenskaper
Lunds Universitet
oktober, 2013

LUNDS
UNIVERSITET

Sammanfattning

Sammanfattning

Föreliggande rapport syftar till att beskriva och analysera projekt vid Arlövs, Skurups och Ängelholms folkbibliotek inom det regionala projektet *Folkbiblioteken som kulturhus* med fokus på hur man inom de tre projekten arbetat med att konkretisera kulturhustanken på det lokala biblioteket med särskilt uppmärksamhet på hur man skapat förutsättningar för delaktighet.

Följande forskningsfrågor har formulerats för undersökningen:

1. Hur och av vem har kulturhustanken formulerats och realiserats i de tre projekten och hur ansluter projektidén till den ordinarie verksamheten?
2. Hur och med vilken innebörd arbetar man med delaktighet inom projekten?
3. Vilka förståelser av *bibliotek*, *bibliotekarie* och *kulturhus* framträder i arbetet med och talet om projekten?

Undersökningen är genomförd med kvalitativa metoder; semistrukturerade intervjuer med medverkande, samtal med medverkande, deltagande observationer, enkät och fältanteckningar. Som empiriskt underlag används även material framtaget av biblioteken och Kultur Skåne i samband med projekten, till exempel beslut, rapporter och dokumentation.

Undersökningen är utförd som följeforskning, vilket innebär att de tre projekten följts över tid och att forskaren under tiden varit aktiv som samtalspartner för att främja reflektion och lärande under projektens gång.

I rapporten beskrivs hur kulturhustanken har formulerats och utförts i projekten med stort utrymme för de medverkandes perspektiv. För varje projekt betonas en del av genomförandet: arbetet med referensgruppen i Arlöv, klassprojektet i Skurup och arbetet att förankra förändringen mot Kulturstråket i Ängelholm.

I redogörelsen framkommer att alla projekt ligger i linje med den riktning som ledningen gett för den ordinarie biblioteksverksamheten på respektive bibliotek. Däremot tycks inte uppfattningen om inriktning delas av alla i personalen. Bibliotekscheferna har i samtliga fall varit med i den grupp som formulerat idén. De inriktningar som projekten fått har också formats av hur Kultur Skåne formulerade sitt beslut om tilldelning av projektmedel.

I de tre projekten har ett antal personer förutom de anställda på biblioteken aktivt deltagit i projekten och därmed blivit delaktiga i bibliotekets verksamhet. Webben används av de tre biblioteken för extern kommunikation men i vilken grad den används för dialog varierar.

Referensgruppen vid Arlövs bibliotek har på flera sätt varit välfungerande och uppskattats av både bibliotekarier och medlemmar i gruppen. I arbetet med den har programverksamheten och hur den marknadsförs utvecklats i delvis nya banor. Medlemmar i referensgruppen har varit mycket engagerade i arbetet, i en enkät framkommer att flertalet funnit att de i hög grad haft inflytande på bibliotekets arbete.

I Skurup framkommer att arbetet med manusskrivarkollot, skrivarcirkeln och klassprojektet från projektledningens sida fungerat bra men att ett sent byte av den filmpedagog som engagerats för projekten påverkat utfallet. Klassprojektet har utifrån lärarens beskrivning, dokumentation från film- och skrivpedagog och observationer också innehållit erfarenheten att planeringen varit bristfällig men eleverna tycks ha erfarit ett intensivt lärande kring bland annat filmskapande, samarbete, engelska och möten med andra kulturer.

I Ängelholm har ett påbörjat förändringsarbete av folkbiblioteket mot kulturhus av politiska beslut förändrats till att nu vara inriktat mot att skapa ett Kulturstråk. Ett idéburet projekt som får koppling till en fysisk omgestaltning av biblioteket, två angränsande byggnader och torg. Bibliotekschef och projektledare arbetar med att balansera de steg som görs i denna förändring med de som görs att förankra förändringen så att fler blir delaktiga. Projektmedlen från Kultur Skåne har haft en strategisk betydelse för denna kommunikation, vidare har arkitekter kunnat knytas till projektet vilket innebär att professionella aktörer blivit delaktiga i arbetet att förverkliga Kulturstråket.

Mellan de medverkande skiljer sig uppfattningen åt vad gäller innebörden i *bibliotek*, *kulturhus* och *bibliotekarierollen*. Uppfattningen att biblioteket fyller en väsentlig roll i lokalsamhället och är en plats för möten delas av många i undersökningen men hur rollen uppfattas varierar. Analyser har gjorts utifrån modeller som används i samtida forskning.

Beskrivningen och analysen visar att de tre projekten är formulerade och utförda på sätt som stämmer väl med den riktning som man regionalt har ställt upp där man önskar se folkbiblioteken som kulturhus med tydlig koppling till lokalsamhället. De personer som har arbetat med projekten formulerar sinsemellan något varierande uppfattningar om bibliotekets roll men i projekten blir utförandet ett gemensamt konkret handlande i projektets riktning. Detta pekar på projektformens betydelse för verksamhetsutveckling.

Det framkommer i materialet att det generellt finns två förhållningssätt till projekt. Antingen är projekt av verksamhetsutvecklande karaktär, utformat i linje med den planerade vägen framåt som kan fungera vägvisande, eller så är projekt av potentiellt verksamhetsutvecklande karaktär.

I materialet har det framkommit att det kan finnas svårigheter i relationen mellan projekten och den ordinarie verksamheten, vilket kan ha sin grund i olika inställning till förändring. När målet med verksamheten är fastställd kan vägvisande projekt användas för att göra riktningen känd, både för de direkt och de indirekt involverade i projektet.

I projektform kan man i praktiskt arbete ta sig an och utföra arbetsuppgifter och verksamheter som utgör en bit på den utstakade vägen. På så vis ges medarbetarna möjlighet att i konkret handling tillägna sig innehållet i de strategiska formuleringarna så att man delar helhetsbilden i betydelsen att man tillägnar sig den gemensamt

Avslutningsvis presenteras ett antal konkreta förslag: 1) fortbildning, 2) exempelsamling och 3) förslag på vidare forskning.

1. Det är ett stort ansvar och en mängd uppgifter som åligger bibliotekschefen. Här har lyfts fram att formulera och kommunicera en helhetsbild. Ett förslag är att för bibliotekschefer utforma en fortbildning i form av ett horisontalt utbyte av idéer och erfarenheter relaterat till verksamhetsutveckling. En sådan fortbildning skulle kunna innehålla tillfälle att auskultera vid varandras arbetsplatser för att få ta del av konkret verksamhet. Att avsätta tid för sådana reflekterande samtal för vilka loggböcker skulle kunna användas som en utgångspunkt vore värdefullt.
2. Då projektansökningar är dokument vars kvalité får avgörande konsekvenser för bibliotekens möjligheter att satsa på olika utvecklingsidéer vore det värdefullt om det togs fram en exempelsamling på projektansökningar inom biblioteksområdet samt de utlysningar som de skrivits mot. Om det till exemplen fanns kommentarer från de som skrivit dem samt de som behandlat dem vore det en extra hjälp vid arbetet med att skriva ansökningar.
3. Utvecklingen av folkbibliotek som kulturhus är en trend som även är internationellt giltig. I ljuset av sådana skeenden är undersökningar och problematiseringar av hur denna utveckling praktiskt genomförs och hur den uppfattas av olika aktörer, väsentliga forskningsuppgifter.

Innehållsförteckning

1. Inledning och syfte	1
Disposition.....	2
Bakgrund.....	3
Tidigare forskning.....	4
Folkbiblioteket som kulturhus: en återblick	5
Metod	8
Material.....	9
Kultur Skåne.....	10
Burlövs kommun/Arlövs bibliotek.....	10
Skurups bibliotek.....	10
Ängelholms bibliotek.....	11
2. Tre variationer på Kulturhustanken.....	12
Burlövs kommun/Arlövs bibliotek	12
Referensgruppen.....	13
Arbetet med projektet	16
Erfarenheter.....	17
Bibliotekets roll i lokalsamhället	18
Skurups bibliotek.....	20
Klassprojektet.....	22
Arbetet med projektet	26
Erfarenheter.....	27
Bibliotekets roll i lokalsamhället	31
Ängelholms bibliotek.....	34
Arbetet med projektet	38
Förankra en förändring.....	40
Erfarenheter.....	43
Bibliotekets roll i lokalsamhället	44
Sammanfattning.....	45
3. Att utföra och tala om kulturhus, bibliotek och delaktighet.....	46
Hur och med vilken innebörd arbetar man med delaktighet inom projekten?.....	46
Vilka förståelser av bibliotek, bibliotekarierollen och kulturhus framträder i (arbetet med och talet om) projekten?	48
Bibliotek	48
Bibliotekarier.....	49
Kulturhus.....	50
4. Avslutande reflektioner och förslag	52
Referenser.....	55
Bilaga 1.....	58
Bilaga 2.....	61

1. Inledning och syfte

I föreliggande rapport beskrivs och analyseras tre utvecklingsprojekt som drivits vid tre folkbibliotek i Skåne inom ramen för *Folkbiblioteken som kulturhus*, ett större projekt som initierats av Kultur Skåne med finansiering från Statens kulturråd. Projekten har genomförts med början under hösten 2012. Samtliga är slutrapporterade till Kultur Skåne i juni 2013. Under hösten 2012 inleddes arbetet med att kontinuerligt studera projekten och det är resultatet av denna följeforskning som redovisas i rapporten.

Undersökningen är inriktad på att följa hur man vid de tre folkbiblioteken tagit sig an och arbetat med de projekt som ryms under det nationellt och regionalt uppspända paraplyet *Folkbiblioteken som kulturhus*. Undersökningen är ämnad att vara inspiration, stöd och utgångspunkt för andra liknande projekt genom att beskriva dem och fånga in och redovisa erfarenheter som gjordes under vägen. Det är därför inte frågan om en traditionell projektutvärdering utan i stället ett sätt att samla in och sprida kunskap som vunnits i projektgenomförandet och som kan vara användbar för fler. I rapporten kommer arbetet vidare att sättas in i ett större sammanhang genom att inte enbart beskriva projekten utan även problematisera dem.

Initiativet till projekten kommer från Kultur Skåne och är ett sätt att visa att man från regionen vill se en utveckling av folkbiblioteken mot kulturhus. Man motiverar i beslutet detta med faktorer som sammantaget bidrar till en sådan utveckling:

- *Befolkningens vanor i allmänhet och kulturvanor i synnerhet ändras snabbt. Samspelet mellan medborgaren och biblioteket förskjuts. Det yttrar sig i ändrade besöksvanor, ändrade beteenden och önskemål om ändrat innehåll i bibliotekens erbjudande – mer program, mer kultur, mer öppettider, mer e-böcker.*
- *Teknikutvecklingen leder till att traditionella bibliotekstjänster antingen inte efterfrågas längre i samma utsträckning eller kan skötas av besökaren själv. Inte minst har biblioteken flyttat in i våra vardagsrum. Bibliotekens traditionella förankring i fysiska böcker som distribueras kompletteras med aktiviteter; framförallt som mötesplats – utställningar och filmvisningar, konserter och program, bokcirkel och diskussionskvällar - men även en begynnande produktionsverksamhet – filmverkstäder och skrivarcirkel.*
- *Utvecklingen mot en dialogorienterad och användarstyrd verksamhet skapar större lokal variation och bredare verksamhet. En större lyhördhet gentemot besökare förändrar innehåll och verksamhetsinriktning. Det lokala blir viktigare än det nationella. Att utvecklas i dialog med det lokala och regionala samhälls- och kulturlivet är en grundläggande strategisk förskjutning som genererar bredd och djup i verksamheten.*

(Kulturnämnden, 2012, s. 2)

Vidare står i beslutet att denna utveckling genererar frågeställningar kring bibliotekens roll och funktion och hur bibliotekariens yrkesroll påverkas (ibid.). Formuleringarna i beslutet väcker ett antal frågor i relation till de tre studerade projekten. På vilka sätt har projektet uppfattats på de lokala biblioteken, har de varit väl i våg med arbete som pågår eller har man knådat till ett projekt för att få tillgång till medlen? Hur ser de som varit involverade i projekten på att de är formulerade som kulturhusprojekt och hur ser de på sitt arbete med projekten? Vad på ett konkret plan, har man gjort i projekten och hur relaterar det till den ordinarie verksamheten enligt de som drivit dem? Hur förstår personer som varit involverade i projekten bibliotekets roll i lokalsamhället? I projekten är delaktighet väsentligt så på vilka sätt kan man praktiskt arbeta med delaktighet och skapa goda förutsättningar för och initiera en dialog där man är ena parten? Vem är det som blir delaktig och uppfattas delaktigheten som ett krav eller en möjlighet är ytterligare frågor som väcks. Uppfattar de som varit engagerade i projekten att bibliotekarierollen förändras när bibliotek formuleras som kulturhus, om så är fallet på vilka sätt? Hur verkar projekten uppfattas av kollegor och uppstår det friktion beroende på olika uppfattningar om innehållet i yrkesrollen, hur löser man i så fall det? Dessa frågor och infallsvinklar på projekten har varit avstamp för denna undersökning.

Syftet med denna undersökning är att beskriva och analysera projekten vid Arlövs, Skurups och Ängelholms folkbibliotek inom det regionala projektet *Folkbiblioteken som kulturhus* med fokus på hur man inom de tre projekten arbetat med att konkretisera kulturhustanken på det lokala biblioteket med särskilt uppmärksamhet på hur man skapat förutsättningar för delaktighet. Följande forskningsfrågor har formulerats för undersökningen:

1. Hur och av vem har kulturhustanken formulerats och realiserats i de tre projekten och hur ansluter projektidén till den ordinarie verksamheten?
2. Hur och med vilken innebörd arbetar man med delaktighet inom projekten?
3. Vilka förståelser av *bibliotek*, *bibliotekarie* och *kulturhus* framträder i arbetet med och talet om projekten?

Disposition

Efter inledningen görs en bakgrundsbeskrivning där kulturhusprojektet (*Folkbiblioteken som kulturhus*) presenteras mer ingående följt av en kort genomgång av tidigare forskning av relevans för studien. Det första kapitlet avslutas med ett metodavsnitt i vilket redogörs dels för de metoder som använts i undersökningen och dels för det material som samlats in under studien samt de val som gjorts i relation till insamlandet.

I det andra kapitlet beskrivs de tre projekten med utgångspunkt i det material som samlats in under tiden projekten följts. I beskrivningen lyfts delar av materialet fram så att undersökningens första frågeställning besvaras.

I det tredje kapitlet analyseras aspekter av projekten som utifrån undersökningens andra och tredje frågeställningar funnits vara väsentliga.

I det fjärde och sista kapitlet presenteras konklusioner och reflektioner kring hur studien kan vara användbar för andra projekt.

Bakgrund

Kulturhusprojektet är ett exempel på ett projekt utarbetat inom Kultursamverkansmodellen, den modell för finansiering av kulturverksamhet som sedan 2011 innebär att regionala kulturplaner utarbetas och sedan ligger till grund för beslut om tilldelningen av medel på nationell nivå (SOU 2010:11; Harding & Nathanson, 2012; Johannisson 2012b). Kulturplanerna tas fram av regionerna i samarbete med kommunerna och olika kulturaktörer och på så sätt är de anpassade till regionala och lokala behov och förutsättningar.

Under hösten 2012 har tio projekt under temat *Folkbiblioteken som kulturhus* påbörjats vid tio folkbibliotek i Region Skåne. Projekten har fått stöd från Statens kulturråd och fördelats på den regionala nivån av Kultur Skåne. Temat initierades av Kultur Skåne och folkbibliotek i regionen erbjöds att komma med förslag på projekt de ville arbeta med inom temat folkbiblioteken som kulturhus med delvis fokus på film/rörlig bild (Kulturnämnden, 2012). Kulturnämnden efterlyste förslag på hur biblioteken kunde ta sig an och i högre grad arbeta med film och rörlig bild och nya medier. För att inta platsen som ett kulturhus i kommunen efterfrågades också förslag på hur verksamheten i högre grad än tidigare skulle kunna fånga upp och svara mot medborgarnas önskemål.

Det kom in förslag från 18 folkbibliotek och tio av dessa beviljades stöd (Kulturnämnden, 2012). Projekten sorterades i beslutet in under fyra underrubriker kallade utvecklingsspår: 1.) *Att testa konkreta aspekter på kulturhustanken i workshops och testzoner*, 2.) *att testa hur folkbiblioteken arbetar med att vidga sitt uppdrag med hjälp av film och rörlig bild*, 3.) *att testa ny teknik för nya målgrupper* samt 4.) *att nå nya grupper/skapa delaktighet med särskilt fokus på målgruppen nya svenskar* (ibid.). Det är alltså klart uttryckt att Kultur Skåne vill ge stöd till projekt som innebär att folkbiblioteken provar sätt att arbeta där man genom att ta rollen som kulturhus intar en aktiv plats i lokalsamhället. Folkbibliotekens betydelse och relevans i lokalsamhället skall därmed förtydligas och stärkas.

I denna rapport kommer projekt vid folkbibliotek i tre kommuner, Burlöv (utvecklingsspår 4), Skurup (utvecklingsspår 2) och Ängelholm (utvecklingsspår 1), att uppmärksammas. Arbetet som bedrivits i de tre kommunerna har följts av rapportförfattaren. Projekten är mycket olika till innehåll, upplägg och utförande. Dessa olikheter innebär en skillnad i hur de har kunnat studeras och följas vilket redovisas i metodavsnittet nedan.

Tidigare forskning

Frågor som rör folkbibliotekens roll har studerats med olika fokus bland annat beroende av forskarens disciplinära tillhörighet. För föreliggande studie hämtas forskningsbidrag primärt från kulturpolitisk och biblioteks- och informationsvetenskaplig forskning.

Svensk kulturpolitik som den uttrycks i till exempel styrdokument har rört sig mellan två poler eller perspektiv där det ena är inriktat på att skapa goda förutsättningar för professionell konstnärlig verksamhet och det andra är inriktat på att alla medborgare ska kunna ta del av och själva utöva kultur (Johannisson, 2012a, s.65).

Dessa två perspektiv har av Jenny Johannisson, kulturpolitisk forskare, rubricerats *producent-* respektive *medborgarperspektiv* i hennes analys av de första regionala kulturplanerna framtagna inom Kultursamverkansmodellen (Johannisson, 2012a, s.65). Båda perspektiven är ofta närvarande i de regionala kulturplaner hon studerat och i dem används kulturpolitiska argument som inte skiljer sig åt från tiden före samverkansmodellen, det nya är främst att argumenten finns formulerade i text (ibid., s.74).

Johannisson analyserar tre diskurser i planerna; en *kvalitetsdiskurs*, en *välståndsdiskurs* och en *alliansdiskurs*. I kvalitetsdiskursen står konstnärlig kvalitet, utfört och värderat av professionella konstnärliga utövare, i fokus; i välståndsdiskursen betonas tillgänglighet och deltagande och rättvis fördelning så att kultur når även grupper i behov av särskilt stöd (ibid., s.73). Den tredje diskursen är särskilt intressant här då det centrala i denna är samverkan med olika aktörer på olika nivåer och eftersom den synliggör kulturpolitik som aspektpolitik, dvs hur kulturpolitik blir en del av andra politikområden (ibid., s.74). Framträdande i en sådan användning och förståelse av kulturpolitik är kopplingen till regionalpolitiska mål, där kultur ses som ett väsentligt medel som tillför väsentliga värden till en region eller stad (Johannisson, 2006; Carlsson, kommande).

Ett argument för Kultursamverkansmodellen är att den möjliggör ökat lokalt och regionalt inflytande. Kulturvetaren Per Möller (2012) problematiserar om medborgarnas inflytande faktiskt har ökat med den nya finansieringsmodellen. När viljan på både lokal och regional nivå är att främja tillväxt och utveckling och verka i sådan riktning som *proaktiva tillväxtaktörer* sker en förändring som innebär att politiska skillnader tonas ner och debatten ebbar ut.

I stället råder det en påtaglig konsensusinriktad strävan efter ekonomisk effektivitet och strategier för att öka den ekonomiska tillväxten som inte lämnar någon större plats för varken oppositionella synsätt eller en bred dialog kring vilka de bästa målen för allas välbefinnande och individuella och gemensamma utveckling skulle kunna tänkas vara (Möller, 2012, s.84).

Folkbiblioteket som kulturhus: en återblick

Offentligt finansierade institutioner för kulturell verksamhet och därtill hörande politiska beslut och diskussioner har en lång historia. Frankrike var 1959 det första västerländska land som etablerade kulturpolitik som ett eget politikområde med nationellt formulerade mål, en kulturminister och ett kulturdepartement (Vestheim, 2010, s.185). Den förste franske kulturministern hade i sitt kulturpolitiska program målet att tillgängliggöra kulturen. Han formulerade begreppet *kulturhus* som en plats där folket skulle möta kultur av högsta klass (ibid., s.187). Den politiska situationen i slutet av sextioalet påverkade hur begreppet skulle uttolkas och det relaterades då till en bredare kultursyn som inkluderade fler kulturformer och lade vikt vid förmedling och insatser för att öka folks delaktighet i kulturlivet (ibid., s.190).

De politiska förändringarna i skiftet mellan 1960 och -70 talet var också märkbara i Sverige. För folkbibliotekens del innebar det en förändrad inriktning av verksamheten som betonade folkbibliotekets roll i lokalsamhället kopplat till en bred kultursyn med betoning på delaktighet. I kulturpropositionen från 1974 kom det till uttryck. Den kulturpolitiska forskaren Anders Frenander formulerar det på följande sätt: *Enligt 1970-talets kultur- och bibliotekspolitiska idéer skulle folkbiblioteken sträva efter att bli ett kulturhus, ett nav i ett allt livaktigare lokalt kulturliv, som kunde omfatta många olika verksamheter* (Frenander, 2012, s.55).

Ytterligare exempel på hur kulturhusbegreppet kopplats till folkbibliotek i en svensk kontext visar Åse Hedemark, forskare i biblioteks- och informationsvetenskap, i sin analys av hur folkbibliotek framställs i svensk media från 1970-talet fram till 2006 (2009).

Hedemark (2009) urskiljer tre diskurser som följt på varandra över tid men där de också i varierande grad lever kvar parallellt: *den bokliga diskursen*, *allaktivitetsdiskursen* och *den informationsförmedlande diskursen*. Den bokliga diskursen har en lång historia, går att analysera under hela perioden som Hedemark analyserar och kännetecknas av begreppen tryckta böcker, skönlitteratur av god kvalitet och läsning (ibid., s.149). Bibliotekets roll ses framförallt som bevarare av det svenska kulturarvet (ibid.). I allaktivitetsdiskursen, i tid placerad till 1970-talet, kopplas bibliotekets roll till att förmedla litteratur, gärna i uppsökande verksamheter, men framförallt att vara en plats för en mängd olika aktiviteter, gärna politiska, och spela en aktiv roll som kulturförmedlare på ett lokalt plan (ibid., s.151). Den informationsförmedlande diskursen uppträder på 1980-talet och lever kvar till idag. I den betonas bibliotekets roll för utbildning och livslångt lärande. Viktiga begrepp här är information och ny teknik (ibid., s.151-2). Biblioteken får i denna diskurs en viktig roll som förmedlare av information för användarens utveckling (ibid.).

År 2009 fick Kungliga Biblioteket, KB, i uppdrag av regeringen att ansvara för det offentliga biblioteksväsendet vilket innebar att KB övertog flera uppgifter i relation till biblioteken som Statens kulturråd tidigare haft (Johannisson, 2012b, s.294).

Bidrag till läs- och litteraturfrämjande hanteras dock fortfarande av Statens kulturråd (ibid.).

Johannisson har i sin analys av vilka konsekvenser samverkansmodellen haft för folkbiblioteken fört fram att denna uppdelning kan få som konsekvens att folkbiblioteken blir mindre förankrade i den statliga kulturpolitik som Statens kulturråd ska utföra och istället vara i huvudsak hemmahörande under det utbildningspolitiska sakområdet, med KB som statlig instans (ibid., s.300). Potentiellt kan det öppna för en nationell bibliotekspolitik (ibid., s.306). I sin analys utgår Johannisson från de tre diskurser Hedemark beskrivit (2009) och applicerar dem på det material hon studerat som bland annat inbegriper offentliga utredningar och de första 16 biblioteksplanerna. Hon konstaterar att på en regional och kommunal nivå tar folkbiblioteken ett kulturpolitiskt uppdrag:

Av de regionala kulturplanerna att döma kommer folkbibliotekets förankring i kulturhustanken snarare att förstärkas; allaktivitetsdiskursen från 1970-talet är tillbaka, om än i något förändrad gestalt. Bilden av biblioteket som ett rum för såväl deltagande i och skapande av allt från barnteater till bildkonstutställningar återskapas, men den lokala anknytning som på 1970-talet tog avstamp i ett politiskt medvetandegörande av medborgaren har omvandlats till det lokala folkbiblioteket som samverkanspartner för en positiv samhällsutveckling (Johannisson, 2012b, s.306).

Exempel på samarbetspartners är regionala och lokala kulturaktörer men även verksamma inom andra näringar vilket medför att allaktivitetsdiskursen får en aspektpolitisk prägel.

I de mediabilder Hedemark (2009) analyserat saknades i stort sett aspekter av folkbibliotek som är föremål för uppmärksamhet inom både biblioteksfältet och forskningen och hon nämner särskilt biblioteket som mötesplats (ibid., s.160). Detta är en aspekt som varit en viktig del av biblioteksfältets självförståelse. I och med de teknologiska förändringar som innebär att kultur och medier produceras och distribueras på delvis nya sätt ifrågasätts bibliotekets roll och bibliotekariers uppgifter. Andra roller än att välja, köpa in, lagra och förmedla tryckta böcker efterfrågas. Förändringarna ställer krav på att folkbiblioteken utvecklas och förändras men frågan är vilka vägar man ska välja. Frågan har väckts om framtiden i första hand är öppen för digitala bibliotek och om det alls finns en plats för det fysiska biblioteket i en medievärld som i allt högre grad är digital och globaliserad. Här har bibliotekets roll som mötesplats lyfts fram av forskare i användarstudier och teoretiska bidrag (e g Audundsson, 2005; Aabø & Audundson, 2012).

De danska forskarna Casper Hvenegaard Rasmussen, Henrik Jochumsen och Dorte Skot-Hansen har i forskningsprojektet *Biblioteket i byudviklingen – oplevelse, kreativitet og innovation* intresserat sig för bibliotekets roll i stadsutveckling (2011). Frågor de ställt är: *hur biblioteket som en del av strategisk stadsutveckling kan bidra till städer och stadsdelars image, attraktivitet och identitet, hur biblioteket som stadsrum kan*

stödja medborgarnas behov av offentliga mötesplatser och upplevelser samt hur biblioteket genom sina relationer kan bidra till städers kreativitet och innovation (min översättning) (Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen & Skot-Hansen, 2011, s.16).

Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen och Skot-Hansen (2011) undersöker ett antal bibliotek utifrån en modell som utgörs av aspekterna *place*, *space* och *relations*¹. I modellen innehåller varje aspekt ett antal roller som biblioteket kan spela i stadsutveckling. De betonar att det är en ömsesidig påverkan eftersom när biblioteket används på ett strategiskt sätt för att åstadkomma vissa förändringar i staden så påverkar det också bibliotekens självbild och utformning (ibid., s.16-17).

Aspekten *place* innehåller rollerna *ikon*, *placemaker* och *katalysator*. I dessa roller fokuseras på biblioteket som drivkraft för förändring. Med rollen som *ikon* menas tendensen att sträva efter att sätta städer på kartan genom att ge kända arkitekter uppdrag att skapa ofta spektakulära byggnader som ska locka besökare och uppmärksamhet (ibid., s. 60). *Placemaker* innebär att biblioteket placeras så att det kan ge nytt liv åt en stadsdel där det kan användas som mötesplats och att de traditionella biblioteksfunktionerna kompletteras med möjligheter för upplevelser och aktiviteter av olika slag (ibid. s. 79). När biblioteket får rollen som *katalysator* innebär det att det placeras i en stadsdel med social problematik för att påverka utvecklingen i positiv riktning, ofta med erbjudande om vuxenutbildning och viljan att skapa en mötesplats som man känner stolthet över (ibid.).

Aspekten *space* innehåller rollerna *Open-minded mötesplats*, *public domain* och *upplevelserum*² och med dem synliggörs på hur biblioteket kan ges olika roller som stadsrum. I rollen som *open-minded mötesplats* fokuseras på hur biblioteket kan erbjuda attraktiva och inkluderande miljöer där människor vill vistas (ibid. s.213). När städer blir allt mer differentierade och segregerade blir biblioteket i rollen som *public domain* en plats: *hvor et bredt udsnit af byens borgere opholder sig og mødes* (ibid., s.133). I denna roll överskrider biblioteket gränser både socialt och fysiskt (ibid.). Bibliotek i rollen som *upplevelserum* innebär olika former av iscensättningar av biblioteksrummet med betoning på att skapa upplevelser (ibid., s.16).

Aspekten *relations* innehåller rollerna *partnerskap & kreativa allianser*, *hybrida kulturarenor* och *kreativa och kulturella tillväxtlager* (ibid.). Med denna aspekt uppmärksammas hur biblioteken samverkar med andra delar av samhället och riktar sig utåt och även sträcker sig utanför byggnaden (ibid., s.207). I rollen *partnerskap &*

¹ Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen och Skot-Hansen använder i sin danska text dessa engelska begrepp vilket även görs här.

² Vissa av rollerna har översatts från danska till svenska av rapportförfattaren. I den danska texten är benämningarna på rollerna för de tre aspekterna följande:

Place: ikon, placemaker, katalysator

Space: open-minded mødested, public domain, oplevelserum

Relations: partnerskaber & kreative alliancer, hybride kulturarenaer, kreative vækstlag

(Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen och Skot-Hansen, 2011, s.16).

kreativa allianser samarbetar biblioteken med näringsliv och organisationer i civilsamhället (ibid.). I rollen som *hybrid kulturarena* placeras biblioteket fysiskt eller organisatoriskt under samma tak som andra kulturinstitutioner för att skapa synergieffekter (ibid.). I rollen som *kreativa och kulturella tillväxtlager* kan biblioteket genom att erbjuda rum för möten främja unga som är verksamma inom konst och kultur (ibid.).

Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen och Skot-Hansen (2011) konstaterar att det alltid funnits instrumentella mål med biblioteket, antingen kopplat till upplysning, social eller ekonomisk utveckling, det nya är kopplingen som görs till kulturell stadsutveckling (ibid., s.57f). Här inryms strävanden att i det postindustriella samhället skapa städer med stor attraktionskraft där kultur och upplevelser poängteras och används för att stimulera upplevelse, kreativitet och innovation (ibid., s.21-33). Forskarna använder modellen i analys av ett antal framträdande och åtminstone i bibliotekskretsar omtalade exempel på bibliotek, alla från stora städer. Då modellen omfattar bibliotekets roller i både fysisk som social bemärkelse och spännvidden som finns mellan de olika rollerna lämpar den sig väl som analysinstrument för denna undersökning av folkbibliotek på mindre orter.

Metod

Undersökningen har gjorts med användande av kvalitativa metoder. De former som använts är semistrukturerade intervjuer med medverkande (se bilaga 1 för intervjufrågor), samtal med medverkande, deltagande observationer och fältanteckningar. Författaren har också fått ta del av material som tagits fram vid biblioteken som loggbok, anteckningar, och arbetsmaterial från workshops. Vidare har projektansökningar och redovisningar använts. Arbetet har bedrivits som följeforskning. Då detta begrepp är utgångspunkten för undersökningens upplägg görs nedan en kort genomgång av begreppet och hur det applicerats här.

Följeforskning används i hög grad inom större EU-finansierade projekt där metoden varit ett sätt att möta kritiken mot att tidigare utvärderingar varit kostsamma men inte fått reell användning i kommande projekt. Metoderna väljs beroende på uppgift (Brulin & Jansson, 2009, s.47). Genom att knyta till sig följeforskare som följer projektet och ger kontinuerlig feedback åstadkommer man formativ utvärdering och lärande som kommer projektet till del under tiden det pågår vilket sträcker sig över flera år. I föreliggande arbete där projekten inte varar så länge är följeforskningen inriktad på att studera och följa projekten för att samla erfarenheter för kommande projekt.

Det arbete som gjorts i följeforskningen är inte en utvärdering av projekten. Det har inte varit en fråga om att mäta om och på vilka sätt målen för projekten nåtts och därmed värdera projektens resultat som slutprodukter. I följeforskning, som i och för sig formulerats som en ny form av utvärdering (*Lärande utvärdering genom följeforskning*, 2009), är i stället processen under tiden projektet pågår i fokus. För att projekt inte ska bli tillfälliga irrbloss utan kunna leva kvar i och utveckla

verksamheten poängteras i följeforskning lärandet samt återkoppling till verksamheten. Följeforskaren fungerar därför som en samtalspartner och ett bollplank som i dialog och återkoppling kan bidra till reflektion och lärande för att utveckla verksamheten och vara framåtsyftande. Följeforskning kan då formuleras som en lärande utvärdering (Sjöberg, Brulin & Svensson, 2009). Många olika parter är involverade under processen:

Med en lärande utvärdering menar vi att det sker en organiserad lärprocess löpande som en del av utvecklingsarbetet. Syftet är att förbättra utvecklingsarbetet, både när det gäller kortsiktiga resultat och långsiktiga effekter. I lärandet involveras deltagare, projektledare, projektägare, finansiärer m.fl., vilket gör att lärandet försiggår både på en individuell och en organisatorisk nivå (Svensson & Sjöberg, 2009, s.27).

I föreliggande undersökning har flera intervjuer gjorts och de utgör en stor del av det insamlade materialet. En väsentlig utgångspunkt för analysen är förståelsen av intervjun som en *situerad kommunikativ aktivitet* (Säljö, 2000, s.118) d.v.s. att det som sägs är starkt beroende av situationen där det uttalas. Vidare att det finns ett ojämnt maktförhållande mellan intervjuare och intervjuad som är viktig att ta hänsyn till i analysen (jfr Mishler, 1986, s.117). Att då betona den intervjuade som kompetent iakttagare av sin egen situation och som medarbetare i forskningen öppnar för en förståelse av intervjun som en situation för lärande (Mishler, 1986, s.123-130). Denna förståelse av intervjumaterialet och analysarbetet stämmer väl med följeforskningens mål.

Förutom de tre projekt som ingår i denna studie har författaren, i sitt arbete som lärare vid ABM-mastern vid Lunds universitet, haft viss insyn i ytterligare fyra av projekten inom Folkbiblioteken som kulturhus då de varit föremål för två masteruppsatser (Agebjörn & Nilsson, 2013; Andersson & Andersson, 2013) som hon varit handledare för.

Material

Det material som samlats in under följeforskningen redogörs för nedan. För intervjuerna gäller att totalt 10 stycken har gjorts. De har utförts på det bibliotek där projektet drivs om inte annat anges i uppställningen. Längden på intervjuerna har varit cirka en timme per styck förutom intervjun med medlemmen i referensgruppen som var på ungefär 15 minuter. Intervjuerna har spelats in och sedan transkriberats. I transkriptionen har en bearbetning gjorts för att de ska fungera väl som text utan att det talspråkliga sammanhang som intervjun utgör försvinner. Samtliga intervjuade har därför fått ta del av och godkänna transkriptionerna med markeringar för de direkt-citat som görs i rapporten.

Kultur Skåne

9/10 2012 Första möte om projektet med gruppen för Bibliotek, bildning och media vid Kultur Skåne med idéer kring vilka teman och bibliotek som kan vara aktuella för följeforskningsstudien.

30/1 2013 Avstämningsmöte med kontaktperson från Kultur Skåne i Lund. Lämnar en kort skissering över intryck och reflektioner hittills samt tankar kring hur det fortsatta arbetet kommer läggas upp.

26/3 2013 Avstämningsmöte med gruppen för Bibliotek, bildning och media vid Kultur Skåne. Redogörelse för intryck av och reflektioner kring projekten samt hur arbetet ska läggas upp under resten av våren.

Mejlkontakt under projektets gång med kontaktpersonen samt chefen för gruppen.

Burlövs kommun/Arlövs bibliotek

13/11 2012 Samtal med de två bibliotekarierna i projektet samt bibliotekschefen. De presenterar projektet. Presentation av undersökningen och rollen som följeforskare. Det framkommer att bibliotekarierna redan börjat föra loggbok. Det beslutas att referensgruppens möten ska följas i följeforskningen men först efter att bibliotekarierna meddelat gruppen det.

24/1 2013 Deltar i ett möte med referensgruppen. Presentation av undersökningen och rollen som följeforskare. Deltar i mötet, huvudsakligen som observatör.

2/4 2013 Deltar som observatör i program med arabisk musik på Arlövs bibliotek.

7/3 2013 Deltar i möte med referensgruppen, huvudsakligen som observatör.

21/3 2013 Intervju med bibliotekarie på Arlövs bibliotek

21/3 2013 Intervju med bibliotekarie på Åkarps bibliotek

22/4 2013 Deltar i möte med referensgruppen

22/4 2013 Enkät till deltagarna i referensgruppsmötet

22/4 2013 Intervju med en av deltagarna i referensgruppen

Material från bibliotekets webbsida

Material från bibliotekets Facebook-sida

Skurups bibliotek

15/11 2012 Samtal med ansvariga för projektet: bibliotekssamordnaren samt kulturansvarig och bibliotekschefen. Presentation av undersökningen och rollen som följeforskare. Det framkommer under mötet att två av projekten (Manusskrivarcirkel, Manusskrivarkollo) egentligen är

avslutade. Det finns visst material i form av foton och filmer på bibliotekets hemsida. Det tredje projektet, ett filmprojekt i årskurs 6 på Hallenborgsskolan i Rydsgård, är i slutfasen. Därför beslutas att fokusera följeforskningen på skolprojektet. Kulturansvarig sammanställer dokumentation av projekten.

21/2 2013 intervju med skrivpedagog inställd pga sjukdom

14/3 2013 Intervju med bibliotekschef

5/3 2013 Intervju med klassläraren, Hallenborgsskolan i Rydsgård

8/5 2013 Intervju med kulturansvarig

8/5 2013 Intervju med bibliotekssamordnare

11/6 2013 Deltar som observatör vid premiären på klassens film på Skurups bibliotek

Material från bibliotekets webbsida

Material från bibliotekets Facebook-sida

Ängelholms bibliotek

25/1 2013 Samtal med bibliotekschefen om projektet i Ängelholm. Presentation av undersökningen och rollen som följeforskare. Det framkommer att projektet förändrats från biblioteket som kulturhus till biblioteket i ett Kulturstråk som börjar planeras i kommunen och där biblioteket är en central del. I projektet kommer man använda workshops och två är redan gjorda. Man kommer också att använda sig av Facebook i den utåtriktade kommunikationen om projektet.

15/3 2013 Intervju med bibliotekschefen

15/3 2013 Intervju med projektledaren för projekt Kulturstråket .

Material från bibliotekets Facebook-event

Material från kommunens webbsida

Material från 2 workshops som hållits under projektets gång.

Vill kunna vara med på en workshop senare i vår när arkitekternas förslag är klara, ej möjligt eftersom den blir först i augusti.

2. Tre variationer på Kulturhustanken

I detta kapitel redogörs för de tre projekten med utgångspunkt från det insamlade materialet. I det fall det görs direkta citat följer en referens men i övrigt bygger redogörelserna på det material som redovisades i materialsammanställningen i föregående kapitel. Beskrivningen fokuserar hur och av vem kulturhustanken har formulerats i projekten och hur den ansluter till den ordinarie verksamheten samt hur man praktiskt arbetat i projektet. Därigenom besvaras den första fråga som inledningsvis ställdes upp för undersökningen: Hur och av vem har kulturhustanken formulerats och realiserats i de tre projekten och hur ansluter projektidén till den ordinarie verksamheten?

Projekten skiljer sig åt till innehåll, upplägg och tid då de utförts. Fokus för följeforskningen har därmed varit olika i de tre projekten vilket också kommer till uttryck i den redovisning och analys som görs i detta kapitel. Redogörelserna för projekten följer alfabetisk ordning.

Burlövs kommun/Arlövs bibliotek

I projektansökan från Burlövs kommun för projektet *biblioteket som kulturhus för ALLA* vid Arlövs bibliotek som är kommunens huvudbibliotek, skriver man att ett stort antal nysvenskar är bosatta i kommunen (Projektansökan). Utgångspunkten för projektet vid Arlövs bibliotek är att man i sin programverksamhet når få från dessa grupper (ibid.). I sin projektansökan till Kultur Skåne skriver man: *Det är en utmaning att hitta kulturella aktiviteter som kan locka dem, men även att finna nya vägar för marknadsföring av arrangemangen* (ibid.). På biblioteket vill man starta ett språkcafé i samarbete med Röda Korset och SFI: *Genom språkcaféet kan biblioteket bli en kulturell mötesplats för alla som vill "mingla" på lätt svenska* (ibid.).

Vidare har man planerat in en utställning med föreningen *Livstykets* som i Stockholm bedriver verksamhet där man kombinerar praktiskt, kreativt arbete med språkinläring (Projektansökan). Biblioteket söker pengar för att bjuda in en föreläsare i anslutning till utställningen. I ansökan finns också sagoläsning på olika språk samt musikföreläsningar och visning av kvalitetsfilm med, som exempel på kulturella program man vill arbeta med (ibid.). I projektansökan förs fram att deltagare i språkcaféet kan fungera som en referensgrupp: *Referensgruppen blir också vägen till fler personliga kontakter. Deras delaktighet i att planera aktiviteter är en del av målet med projektet* (ibid.). Referensgruppen är också tänkt att bidra med idéer hur man kan marknadsföra programmen på nya sätt för att nå målgruppen. Projektet ska vara en testperiod för att se vad som fungerar bäst och som man kan arbeta vidare med efter projektperioden.

Målet är att fler ska upptäcka att biblioteket kan vara en plats där man slinker in av många olika anledningar – att träffa andra, samtala eller spela schack en stund, få kulturupplevelser av olika slag, lära sig något nytt. Ett kulturhus där ännu fler får delta i aktiviteter som intresserar dem (Projektansökan).

I beslutet om bidrag från Kultur Skåne är projektet placerat under rubriken *att nå nya grupper/ skapa delaktighet med särskilt fokus på målgruppen nya svenskar* (Kulturnämnden, 2012). I beslutet lyfts referensgruppen samt önskan att arbeta med program på olika språk fram.

Detta passar väl in med huvudprojektets ambitioner till delaktighet och samarbete med lokalsamhället. Inriktningen på arrangemang på de olika hemspråken harmonierar också med den regionala kulturplanens strävan att ge ökad synlighet för författare som skriver på sitt modersmål – viktigt både för delaktighet och för språkutveckling (Kulturnämnden, 2012).

Innan projektutlysningen kom hade det beslutats att en bibliotekarietjänst vid Arlövs bibliotek skulle riktas mot mångfaldsfrågor (Intervju med bibliotekarie i Arlöv). Sedan länge hade det på biblioteket diskuterats hur man skulle kunna nå fler av invånarna i kommunen. *Som jag sa har det varit tankar länge, ett dåligt samvete hos oss som jobbar och vi har inte hunnit och inte haft tid att lägga extra krut på detta kan man säga* (Intervju med bibliotekarie i Åkarp). Utlysningen från Kultur Skåne passade därför in på de idéer som redan fanns i personalgruppen. Bibliotekarien med inriktning mot mångfald samt ytterligare en bibliotekarie och bibliotekschefen arbetade gemensamt fram förslaget till projektansökan. Finansieringen gav möjligheter att arbeta mer fokuserat och intensivt:

Det är ju arbetet med referensgruppen och att vi haft tid att lägga på det, tid att hitta rätt personer och sen träffa dem och sen dra i de trådarna som kläcktes på de mötena. Och så var det naturligtvis också att för att avlöna, arvodera de som framträder: musiker, utställare, sagoupläsare, och referensgruppens medlemmar. Det hade vi inte kunnat göra annars. Så det var bra med en stor satsning som satte igång saker. (Intervju med bibliotekarie i Åkarp)

För programverksamheten tog man fram ett programblad för alla vårens program. Det gjordes även ett separat programblad med rubriken *Kulturhus för alla på Arlövs bibliotek* där de program som ingick i satsningen fanns med. Det programbladet distribuerades med hjälp av ungdomar i ett fotbollslag i delar av kommunen. Biblioteket har en Facebook-sida³ och på den har de olika programmen dokumenterats. Där har inte rubriken kulturhus för alla använts.

Referensgruppen

Sammansättning av referensgruppen blev delvis annorlunda än vad som skrevs i projektansökan där det planerades att referensgruppen skulle hämtas från deltagarna vid språkcaféet. Men som framkommer i slutrapporten så har språkcaféet använts med mindre regelbundenhet än vad man från biblioteket förutsåg.

³ <https://www.facebook.com/bibliotekeniburlov>

I delrapporten framkommer att mycket tid gått åt för att skapa referensgruppen. I loggboken skrivs det till och med fram lite skämtsamt som *jakten på referensgruppen*. Till referensgruppen sökte man kulturintresserade personer boende i kommunen med annat modersmål än svenska och med stora nätverk. Efter en månad hade man fått ihop tre personer och i januari 2013 var det sex personer med i gruppen förutom de två bibliotekarierna. Dessa sex personer är medlemmar i referensgruppen under vårterminen. Följande länder är då representerade bland medlemmarna i gruppen: Chile, Ungern, Irak, Iran, Bosnien och Kosovo (Delrapport). Fyra av medlemmarna är kvinnor och två är män och de är alla uppskattningsvis medelålders och äldre.

Under referensgruppmötena är stämningen god och mötena tar en viss form där en av bibliotekarierna fungerar som samtalsledare och återför till gruppen hur arbetet med projektet fortlöper samt försöker fånga in nya tankar och idéer från gruppen. Det serveras kaffe, te och kakor och samtalen rör sig runt hur man ska arbeta vidare tillsammans och vem som kan göra vad tills man ska ses nästa gång. Deltagarna varierar mellan gångerna och det framkommer att alla i gruppen inte hör av sig till bibliotekarierna med besked om de kommer eller inte till ett möte. I slutrapporten tas arbetet med referensgruppen upp och att den... *har varit en guldgruva för oss* (Slutrapport). Samtidigt tas svårigheterna upp med närvaro samt att det är oklart hur stora ringar på vattnet som kontakterna gett (ibid.).

En idé som kom fram i referensgruppen och som realiserats under projektet var att uppmärksamma nyårsfirande i olika kulturer. Det har blivit arrangemang kring kinesiskt, persiskt och thailändskt nyår vilket fungerat i stort sett bra (Slutrapport). En annan idé som vuxit fram under projektets gång är att utveckla ett arrangemang som brukar finnas vid biblioteken, nämligen att bjuda in alla 66-åringar i kommunen till biblioteket. Detta kompletterades med erbjudande om tolkstöd. Arrangemang som redan inledningsvis planerades var utställning, musikföreställning och filmvisning och referensgruppen gett förslag på platser att informera om arrangemangen. Flera har också varit med och delat ut flyers och programblad på platser som man i gruppen identifierade som möjliga för att nå nya potentiella besökare. Det har alltså funnits många olika förslag och idéer att arbeta med.

I ansökan till Kultur Skåne används namnet *biblioteket som kulturhus för ALLA* och det återkommer sedan på rapporter och i loggboken. Namnet används också under projektets gång och i referensgruppen kommer idén att det borde signaleras tydligt utåt från byggnaden. Någon form av banderoll kunde fästas på fasaden där det stod kulturhus för alla. Flera personer i referensgruppen menar att biblioteket är alltför anonymt i stadsrummet och att det vore viktigt att synliggöra det mer samt i ord föra ut att biblioteket är ett kulturhus som är till för alla.

Projektmedlen möjliggjorde att referensgruppsmedlemmarna arvoderades för sin medverkan. Om det skulle utgå ekonomisk ersättning för deltagandet i referensgruppen eller ej var något som bibliotekarierna hade diskuterat när projektet

inleddes, vilket framkommer i loggboken. Inom ramen för denna undersökning ställdes frågan, när referensgruppen redan fått ersättning, om hur bibliotekarierna såg på det då. Den ena bibliotekarien svarade att det var svårt att säga, det hon tänkt från början var att det skulle vara någon form av liten gåva på samma sätt som volontärer brukar få. Sedan hade det blivit mer komplicerat än vad man kunde förutse därför att utbetalningarna inte hade gjorts i tid vilket innebar att en del tid behövde läggas på att få ordning på det. Den andra bibliotekarien, som från början var positiv till arvodering, talade om det under intervjun:

Jag tycker fortfarande att det känns bra att vi har det, att det är arvode även om det har sina nackdelar. Men jag tycker framförallt det känns bra, mötena, referensgruppsmötena kanske hade känts okej för mig att det hade varit ideellt arbete, för att man tycker att det är intressant och viktigt och så. Men när vi ber dem att, kan inte du och jag gå och, och så som någon har stått och delat ut lappar, eller de har suttit och översatt, eller kommit och tolkat, att man då kan säga att du, för den timmen får du betalt. Det känns jättebra för mig, men jag tror att det är lite, jag är ändå inte säker på att det är bra. För jag tror det är en kulturskillnad. Därför att hos mig ligger det väldigt att jag inte vill stå i tacksamhetsskuld, det är besvärligt för oss, och det slipper jag om jag gör så. Så jag kan inse, att det inte är säkert att det är nödvändigt och bra. För mig har det känts bra (Intervju med bibliotekarie i Åkarp).

I enkäten som delades ut vid terminens sista referensgruppsmöte rörde en fråga arvodet och... *vilken betydelse för ditt beslut har det om du får ersättning för din medverkan?* (se bilaga 2). Av gruppens sex medlemmar svarade fem på enkäten⁴. Av dem angav en att det har haft stor betydelse och fyra att det hade viss betydelse att de får arvode. Enkätsvaren stärker bilden att arvode har betydelse för medverkan i referensgruppen om än i något varierande grad.

I enkäten framkommer att de deltagare i referensgruppen som svarat upplever att arbetet i referensgruppen varit roligt. Fyra anger att det varit intressant och fyra anger att de i olika hög grad lärt känna bibliotekarierna. Fyra anger att gruppen i hög grad haft inflytande på bibliotekets arbete, medan en svarar att det inte varit i så hög grad. Fyra vill fortsätta i gruppen och en svarar att den kanske vill fortsätta. I en efterföljande intervju med en av medlemmarna i referensgruppen talar vi vidare utifrån enkätens frågor. Hon är medveten om att hon blev kontaktad eftersom hon är aktiv i en förening. Men den har av olika skäl inte kunnat bidra, hon fortsätter:

Men jag tycker ju själv att jag har kunnat bidra med olika idéer också, hur man ska nå fram till invånarna i kommunen. För det är syftet. Fast de hittat mig genom internet och min aktivitet i föreningen, det är inte avgörande tycker jag utan det är det att jag bor här och kanske har någon idé om hur man ska nå fram till invånarna här i kommunen. För min förening finns i

⁴ Vid mötet deltog fyra av medlemmarna och en av de frånvarande svarade på enkäten i efterhand.

Malmö, det är inte aktuellt. Det kan ju vara aktuellt i ett visst avseende men det är inte det som är avgörande (Intervju referensgruppsmedlem).

Medlemmen i referensgruppen berättar vidare att hon ser sitt deltagande som viktigt och hon kopplar det till sin roll som invånare i kommunen. Hon vill kunna vara med och påverka så att biblioteket hänger med i samtiden. I det fortsatta samtalet talar hon om *biblioteket* omväxlande med *kulturhus* och fortsätter... *Det ska vara både bibliotek och kulturhus tycker jag. Det kan ju inte bara vara det bibliotek som när jag gick i skolan och var, gå dit och låna bok och där sitter en tant som är allvarlig. Utan det ska vara ett trevligt ställe dit folk vill gå.* Sedan kommer vi tillbaka till betydelsen av att vara med i gruppen. Jag återknyter till samtalet på ett tidigare möte med referensgruppen då man talat om referensgruppens betydelse och undrar om hon minns vad hon sagt då. Hon svarar:

Jag upplever det som att när man är aktiv, det spelar ingen roll om det bara är en referensgrupp, då upplever man att man kan påverka någonting också, det är det som jag menade kanske. Och att det inte bara blir vid det här bordet utan att man ser kanske ett större resultat någon dag när man ser aha den idén kom vi på för några år sedan och nu har det blivit stor grej och ungdomarna älskar att gå dit. Att man ser något resultat av detta, det kan man inte veta nu, men man vill verkligen påverka (Intervju referensgruppsmedlem).

Kopplingen mellan att vara del i samhället och delta i referensgruppen är central för denna medlem i referensgruppen. Av den anledningen är arvodet betydelsefullt för henne eftersom ersättningen blir en symbol för att det hon gör uppskattas. Vi fortsätter med en annan kommentar som hon fällt vid ett tidigare möte. Apropos vad gruppen åstadkommit sade hon då att man nått halvvägs. På frågan om hon minns att hon sagt så svarar hon att hon inte riktigt minns det. Men hon anser att man gjort enstaka program och att det är för kort tid för att se resultat. I slutet av intervjun kommer en synpunkt fram kring referensgruppen:

Jag tycker inte det behöver vara utländska representanter i referensgruppen, även invånarna som är svenskar skulle kunna sitt och komma med förslag också. Jag vet inte någon statistik om svenskar överhuvudtaget kommer till biblioteket, det är mest invandrarna som använder biblioteket. Så det ska vända sig till alla invånare i kommunen. Och då kan det kanske bli mer konkreta förslag. Det här utgår ju från utländska medborgare, deras bakgrunder, alla de aktiviteter. Därför tycker jag vi är halvvägs. Biblioteket ska vara gemensamt för alla (Intervju referensgruppsmedlem).

Arbetet med projektet

Inför och under projektets gång har de två bibliotekarierna varit i kontakt med två andra folkbibliotek som arbetat med liknande verksamheter. På så sätt har man fått idéer och tagit del av andras erfarenheter och satt dessa i relation till det egna

projektet. Under projektets gång har de två bibliotekarierna arbetat intensivt med de olika uppgifter som inkluderats i projektet. Den ena bibliotekarien har kunnat lägga ner mer tid än den andra, eftersom hon under projektiden arbetar heltid vid huvudbiblioteket medan den andra arbetar huvuddelen av sin tid på ett annat bibliotek i kommunen, Åkarps bibliotek. Arbetsuppgifter har rört sig från att komma med idéer och förslag på personer att kontakta, att ringa och mejla för att kontakta föreningar till att genomföra allt det praktiska kring att få program-punkterna att fungera. Det har inte funnits någon uttalad rollfördelning dem emellan och inte heller någon projektledare. Däremot har de vana vid att arbeta tillsammans dock med olika roller då den ena bibliotekarien tidigare också arbetat vid biblioteket i Åkarp med Åkarps bibliotekarie som chef.

I loggboken framkommer att det funnits situationer där det brustit i förankringen av projektet i relation till den ordinarie personalen. De som arbetade med projektet hade själva tagit sig an alla arbetsuppgifter inom projektet. Som konsekvens hade ordinarie personal reagerat då vissa programpunkter överlappar med ordinarie verksamhet som de redan arbetar med. Att informera om och fråga annan personal om de vill vara aktiva i någon del av projektet som relaterar till det ordinarie arbetet blev bibliotekarierna i projektet då medvetna om.

... vi tog nog lite för givet att vi skulle försöka dra i hela det här lasset ända till hösten när vi då delar på allting. För då finns inte längre de här timmarna och tiden. Men det visade sig att det var flera som ville vara redan nu delaktiga och det var ju bara bra. Men man kan säga att det var någon sorts missriktad välvilja från oss, att vi inte ville belasta de andra med fler arbetsuppgifter, men de ville vara med (Intervju med bibliotekarie i Åkarp).

Erfarenheter

Önskemålet är att de goda och välfungerande idéerna ska fortsätta och bli en del av den ordinarie verksamheten efter projektidens slut.

Överhuvudtaget tycker jag att vi fått många fler kontakter som vi måste fortsätta odla, som är så jättebra att ha. Som kan komplettera oss. Det känns väldigt roligt tycker jag, det är liksom lite obruten mark. Det låter som att alla är med på det och alla är med på att, vi har pratat om att börja göra saker på lördagseftermiddagar, för det har visat sig vara en rätt så bra tid för hela familjer och så. Då sa vi att det måste ju alla vara med på för det kan inte bara vara två som sköter lördagseftermiddagarna för det blir lite väl mycket, och det verkar alla vara med på. (Intervju med bibliotekarie i Åkarp).

Till de goda erfarenheterna räknar bibliotekarierna referensgruppens arbete. Den ses som viktig för att fortsätta slämma av idéer. Hur pass kontinuerligt arbetet kan bli om det inte finns möjlighet till att ersätta deltagarna är en fråga som man i nuläget inte har någon lösning på. Man hoppas på fortsatt finansiering från regionen. När det gäller viljan att arbeta med liknande projekt framöver så svarar

den ena bibliotekarien att hon inte vill det utan hon vill fortsätta med detta projekt och få fortsatt finansiering. Den andra bibliotekarien svarar att hon vill arbeta med liknande projekt och att det var roligare än hon trodde. På frågan om något förvånat dem när projektet var igång jämfört med vad de trodde innan de startade svarar den ena bibliotekarien:

Ja, det positiva är det här otroliga samarbetet med referensgruppen. Hur engagerade och entusiastiska och hjälpsamma de har varit och hur detta har påverkat vårt arbete. Kanske marknadsföringen också, vi funderar mycket mer åt det hållet att bli synliga på de platser som vår målgrupp kanske besöker. (Intervju med bibliotekarie i Arlöv).

Den andra bibliotekarien är också mycket positiv till att ha arbetat med referensgruppen och hon har blivit förvånad över att det varit så roligt:

Det är ju att det är väldigt kul med alla de nya kontakterna, väldigt roligt. Det är stimulerande överhuvudtaget. Så förutom att det är en resurs vi kan ha jättestor nytta av så är det väldigt kul för mig. Det hade jag nog inte riktigt tänkt på innan. Jag kan faktiskt inte komma på något. Jag väntade mig som sagt inga revolutionerande resultat, utan ville bara att vi skulle jobba mer med de här grupperna. För det var så väldigt tydligt, vi lade så mycket krut på det som vi är bäst på, det som vi är bra på, för det är ju det som är tacksammast. Det här känns ju väldigt bra, att vi nu har fördelat tiden lite annorlunda (Intervju med bibliotekarie i Åkarp).

Vad bibliotekarierna i intervjuerna för fram som negativa erfarenheter under projektets gång är att det varit så svårt att nå målgruppen. Det har trots marknadsföringen inte varit så många nya besökare som man kanske hoppats som kommit till arrangemangen. Satsningen på sagoläsning på andra språk har haft så få besökare att man fått ställa in flera gånger och därför funderar man på att med inspiration från ett annat bibliotek ändra det från lördagsprogram riktat till barn med föräldrar till program på vardagar riktat till förskolor (Loggboken).

Bibliotekets roll i lokalsamhället

Under intervjuerna togs det lokala projektet i relation till det regionala projektets formulering av bibliotek som kulturhus upp samt kopplingen som där görs till bibliotekets roll i lokalsamhället och betydelsen av att skapa delaktighet med de som bor där. Bibliotekarierna får frågan om de har några reflektioner kring den rollen. Den ena bibliotekarien svarar att det är en självklar roll som alltid funnits men att det närliggande samhället nu är mer föränderligt. Hon fortsätter:

Tidigare så ingick ju i bibliotekarierollen att se till att biblioteket köper in böcker som just intresserar de som bor i samhället. Om det är ett fiskesamhälle kanske det blir många böcker om fiske. Eller om det är villor och trädgårdar kanske det blir det som är väldigt stort där. Så man har alltid någon sorts

kommunikation vad folk vill ha och är intresserade av. Så det är inte någonting nytt och det kanske man kan påpeka att vi har tyckt att det här är inte något nytt, så har biblioteken arbetat hela tiden. Men att få lite extra resurser till att arbeta det är ju nytt och bra och kanske kunde fortsätta (Intervju med bibliotekarie i Arlöv).

Storleken på lokalsamhället har då inte så stor betydelse enligt denna bibliotekarie men däremot att Burlövs kommun ligger så nära en större kommun påverkar verksamheten då många i kommunen studerar på högre nivå och använder biblioteket i relation till sina högskolestudier. Den andra bibliotekarien svarar att hon tänker ganska mycket över bibliotekets roll i lokalsamhället eftersom det är små orter i kommunen och att man då fyller funktionen som mötesplats.

För att det inte finns så många andra. Dels konkurrerar vi inte med andra, men för invånarnas skull måste biblioteket fylla olika roller, för de har olika behov och önskemål och så. Och det känns ju jättebra, de känns ju väldigt kul att någon kommer på bio mitt på eftermiddagen och sedan använder biblioteket på något annat sätt och kommer med sina barnbarn på lördagen och lyssnar på sagor, att man kommer av olika anledningar, och så säger man till sin man att det är en datakurs, du kan gå på det, det är väldigt bra. Om jag själv bodde på en sån här liten ort så skulle jag tycka det. Faktiskt, jätteviktigt att det var mer än den vanliga biblioteksutlåningen och så. Jag tror också att det är lättare för mindre bibliotek att man fångar upp åsikter och önskemål och gör något av dem så att det kan kännas lite tydligare att man har möjlighet att påverka (Intervju med bibliotekarie i Åkarp).

Den bibliotekarien arbetar på två olika bibliotek i kommunen, största delen av tiden på ett bibliotek som är mindre än huvudbiblioteket vilket förmodligen påverkar hennes uppfattning. Vi fortsätter i intervjun med en fråga om bibliotekets roll i samhället och hon ser det som en stor fråga, att rollen förändrats men... *att den är inte mindre viktig nu än tidigare, den har förändrats och vi måste ju hänga med på det, men fortfarande, det ska ju vara en plats för alla olika sorters intressen och kunskap och man ska hitta stimulans och fortbildning hela livet.* För henne är bibliotek en plats där stimulans och kunskap ska samsas och också en mötesplats som hon betonar: *Ja, det är ju det här demokratiska, det är jätteviktigt, här säljer vi inte, här är alla välkomna. Det är väldigt viktigt verkligen. Blir nästan viktigare och viktigare (Intervju med bibliotekarie i Åkarp).*

På frågan vad ett kulturhus är svarar samma bibliotekarie att det är *ett hus för kultur, ett bibliotek är ett hus för kultur.* Om bibliotek formuleras som kulturhus så får det konsekvenser för bibliotekarierollen menar hon:

Och vi som jobbar på biblioteken måste ju fortsätta försöka hänga med och lotsa folk i den här informationsdjungeln, det måste vi ju göra på nya sätt ju. Nu när det är internet är så totalt förhärskande... Men skönlitteraturen är också jätteviktig fortfarande, och programverksamheten. Alltså många

gångar de här enkla, sagostunder, en person sitter och läser med stor inlevelse för ett barn, sådana basala saker är väldigt viktiga, det kommer många och uppskattar det (Intervju med bibliotekarie i Åkarp).

Eftersom synen på bibliotek och vad det kan erbjuda varierar beroende på bakgrund så ser hon också som en uppgift att synliggöra verksamheten.

Det är jätteviktigt för att alla ska känna att de vågar komma in. För det tror jag fortfarande att det är så att komma från ett land där man inte har den traditionen och vanan så kan det vara en tröskel ändå. Och vad är det här för ställe, måste man läsa böcker och att man då bara får vara där, att det finns något för alla. Där har vi en uppgift hela tiden att visa det, allt man kan ha det till (Intervju med bibliotekarie i Åkarp).

Det innebär att man som bibliotekarie arbetar med en mängd olika saker vilket hon ser som stimulerande. Vi kommer i samtalet in på om bibliotek är en lokal eller en verksamhet och hon menar att lokalen är viktig och att man ska värna om bibliotekslokalen som en lugn plats eftersom många uppskattar det men samtidigt ska lokalen användas så att oväntade möten kan uppstå... *den som är intresserad kan också bli intresserad för det andra, överraskad och glad så det är nog så att man kan ha glädje av att ha olika verksamheter och att vara flexibel.* Flexibiliteten skulle också kunna innefatta bibliotekens programverksamhet. Hon tror att bibliotekarierna skulle behöva flytta ut en del program ur lokalen och ger exemplet att ha sagoläsning på Burlöv Center men att man är lite för rädd eller för bekväm för det.

Den andra bibliotekarien som arbetar med projektet i Arlöv svarar på frågan om vad ett bibliotek är att hon inte har någon fast definition och fortsätter: *Det ska finnas böcker naturligtvis. Det ska vara fri tillgång till information och kunskap och kultur. En plats för möten.* Och ett kulturhus ser hon som en mötesplats där man har kulturella arrangemang av olika slag. På frågan om det händer något med bibliotekarierollen om det är så att bibliotek ska fungera som kulturhus svarar hon:

Egentligen inte, därför vi har ju fungerat så. Det här har bara blivit ett stort ord. Slår man på stortrumman då måste man ha mer och större och det måste synas och det måste vara någon som intresserar sig för det. Så det är det kanske som sker nu. Men i det tysta har biblioteken alltid arbetat såhär. (Intervju med bibliotekarie i Arlöv).

Skurups bibliotek

I Skurup har man en ambition att profilera sig som filmkommun (Projektansökan). Tidigare har man bland annat drivit projekt om rörlig bild och lärande i grundskolan och haft filmkollon för skolungdomar under höstloven. Samarbete finns med filmutbildningen vid Skurups Folkhögskola. Det projekt man söker pengar för inom *Folkbiblioteken som kulturhus* ansluter till och bygger ut redan existerande verksamheter vid bibliotek och skola. Sedan tidigare finns en

skrivarcirkel vid Skurups bibliotek. Den är öppen till formen, alla är välkomna en viss tid varje vecka för att arbeta med skrivande under ledning av en författare, i praktiken är det dock en grupp som deltar kontinuerligt. Med projektet kommer skrivarcirkeln att arbeta med att skriva filmmanus med målsättningen att de manus man skriver ska filmas. Två filmer spelas in (Slutrapport).

Det redan inplanerade filmkollot för skolungdomar i åldrarna 12-16 år, kompletteras med en del ägnad åt manusskrivande. I projektansökan formuleras det som ett eget kollo om fyra dagar som ska ligga i tid före filmkollot för att det ska vara möjligt att gå båda. I det praktiska genomförandet blir det ett filmkollo med en inledande del ägnad åt manusskrivande. Erfarenheterna av att arbeta med manuset innan filmandet startar är goda (Slutrapport).

Den tredje delen i ansökan handlar om ett filmprojekt för en klass i årskurs sex på Hallenborgsskolan i Rydsgård. Projektet har temat flyktingbarn- och ungdomar och är utformat som ett ämnesövergripande projekt anpassat till årskursens mål och planerat för en termin. I projektansökan finns ett detaljerat upplägg för projektets innehåll under terminen. Här finns också bakgrunden till idén beskriven: *I senaste valet kunde man notera att Sverigedemokraterna var starka just i detta område och många ungdomar är intoleranta på skolan* (Projektansökan). Projektbeskrivningen inkluderar moment som ger bakgrundskunskaper i form av boksamtal, författarbesök och besök av ensamkommande flyktingbarn. Därefter får barnen i uppgift att själva skriva om hur de skulle göra om det blev krig här. Eleverna ska skriva i form av ett filmmanus och får stöd för det och ska sedan filma sitt manus i samarbete med en filmpedagog. Projektet avslutas med att filmen visas för föräldrar och andra inbjudna. I genomförandet av projektet kompletteras planen med en dag med kulturarbetare med ursprung i Kina: en konstnär, en Tai Chi-mästare och en musiker.

I beslutet om bidrag från Kultur Skåne är projektet placerat under rubriken *att testa hur folkbiblioteken arbetar med att vidga sitt uppdrag med hjälp av film och rörlig bild*. I beslutet skrivs att projektet är... *ett led i att förstärka Skurup som filmkommun och via på bibliotekets möjligheter som nod och drivkraft i att skapa samverkan mellan olika intressenter i kommunen* (Kulturnämnden, 2012). De tre delprojekten tas upp och det skrivs fram att projektet med klass sex handlar om att ta fram en modell för att använda rörlig bild i arbetet med frågor som rör utanförskap och främlingsfientlighet (ibid.).

Det betonas vidare att man från regionen ser projektet... *som intressant utifrån sin breda samverkan och professionella ingång, där biblioteket som plats och rörlig bild som media kan fungera som katalysator för de aktuella problem som uppstår i kommunen och/eller i omvärlden. På så sätt strävar projektet efter att ge barn och unga, men även andra kommuninvånare, en demokratisk plats och röst* (Kulturnämnden, 2012).

Att det fanns möjlighet att söka pengar från Kultur Skåne för arbete med film och rörlig bild uppmärksammades av bibliotekssamordnaren och projektidén formu-

lerades gemensamt av bibliotekschefen, bibliotekssamordnaren och kultursekreteraren med ansvar för Skapande skola. Med utgångspunkt från två aktiviteter som redan var planerade, skrivarcirkel och filmkollo, byggde man ut projektet till tre delar med fokus på film och förlagt till biblioteket:

När regionen sa att man kunde söka pengar för ett projekt som hade tyngdpunkt på film och bibliotek då så sa vi direkt att det där måste vi söka, det måste vi göra för vi har redan erfarenhet, visserligen från Kulturskolan, men ändå, och vi har kört filmkollo på höstlovet flera gånger, och vi har haft fortbildningsprojekt för lärare i kommunen, femton lärare fick fördjupade, verkligen jättefin utbildning där två lärare kom ner från Stockholm, Dramatiska Institutet, och vi har skaffat filmutrustning och det är lärare runtom så vi har liksom försökt profilera oss med film i skolan, film för barn och unga. Och då var det ju naturligt att när den här möjligheten fanns att vi även drog in biblioteket (Intervju, bibliotekschef).

Kultursekreteraren har arbetat med fortbildningsprojekten om film för lärare, finansierat av Svenska Filminstitutet och därmed finns upparbetade kontakter med Skurups folkhögskola vilket hon ser som positivt... *man vet vilka som kan det här i kommunen, och man vet vilka som är engagerade. Nätverken blir bättre (Intervju, kultursekreterare).*

De medel man fick från Kultur Skåne användes för att knyta en filmpedagog till skrivarcirkeln och en författare till filmkollot. Klassprojektet möjliggjordes i sin helhet genom projektpengarna.

Klassprojektet

Delprojektet med klass sex på Hallenborgsskolan var planerat för höstterminen 2012 men avslutades först i juni 2013. Huvuddelen av arbetet gjordes dock på hösten.

Läraren berättar hur idén med klassprojektet tog sin början. Det var vid ett besök som bibliotekssamordnaren gjorde på skolan och då projektutlysningen hade gått ut från Kultur Skåne:

Då har jag tänkt, sa hon, för vi har ju haft ett projekt i kommunen, stött av kulturrådet, det här Skapande Skola, där det har ingått film, och det skulle det göra i detta som Region Skåne hade också, det var film som var viktigt. Då pratade vi om att dels att jag är intresserad av att jobba. Jo, jag hade ju varit på biblioteket en kväll, och där hade varit ensamkommande flyktingbarn från Afghanistan, och berättat och då sa jag till [bibliotekssamordnaren] ”åh, detta skulle våra ungar haft, de skulle träffat de här barnen, tänk om vi kunde få till det”. Så pratade vi, detta då att de kunde komma och prata om sina erfarenheter och det de har varit med om, så kunde vi knyta en författare, som skulle kunna inspirera barnen i sitt skrivande och sen fick de också den här

boken, jag vet inte om du känner till den, "Om det blev krig i Sverige", en ny bok, känner du till den? (Intervju, läraren).

Projektet inleddes med att klassen fick besök av tre ensamkommande flyktingbarn från Afghanistan som berättade om sin flykt från Afghanistan till Sverige. Därefter fick de träffa tre kinesiska kulturarbetare. Bibliotekssamordnaren hade bokprat med klassen på biblioteket i Skurup. Läraren tog sedan vid och projektet gjordes därefter i och omkring skolan i Rydsgård. Läraren var den som var mest involverad i projektet som helhet:

... och sedan kom [skrivpedagogen] och inspirerade dem då i det här skrivandet, för då var ju vår tanke att de skulle skriva ett filmmanus, om kriget kom hit, hur gick det då eller hur går det då och vad händer med oss, och vad händer när man är barn och detta. Just då var jag tjänstledig i fem veckor för då var jag ute och vandrade i Spanien så att jag var aldrig med i den processen där. Sedan kom jag hem i november och då skulle vi ju koppla på [filmpedagogen] för då skulle manuset vara klart, och [filmpedagogen] skulle komma och vi skulle försöka göra en film av detta manus. Det här är ju faktiskt ganska små barn, alltså om man tänker ändå, det är inte så enkelt när man är tolv år att faktiskt sätta sig in i det här så de, när de skriver blir det mycket, att de refererar till sina spel på, när de spelar på datorn och det var ju mycket blod och det var mycket skjut. Och det var inte riktigt så jag och [skrivpedagogen] ville ha filmen faktiskt, utan, där kan jag känna man skulle styrt dem mycket hårdare i skrivprocessen (Intervju, läraren).

Klassen hade inte arbetat med film tidigare och inte heller med att skriva manus. Filmpedagogen arbetade intensivt med klassen under två veckor. Läraren fortsätter:

Så det var två helt nya saker för dem och det är ju ett pilotprojekt, vi har ju aldrig gjort det här förr så att, men de jobbade och de jobbade med övningar här och [filmpedagogen] och de satt och ritade upp, exakt en liten scen, för att få förståelse för hur det ser ut i kameran liksom när man filmar. Eleverna tänkte jätteroligt, nu tar vi kameran och bara filmar. Det är ju inte så enkelt så att där var det ju, de blev ju lite rastlösa emellanåt där att "nämen, åh, det är väl bara att filma?" Nej, det är inte bara att filma, nu ska vi lära oss det här från grunden. Och så var vi ute och tittade på locations, var vi skulle kunna filma och vad vi skulle kunna filma utifrån deras manus, för att det hade ju blivit en film på fem timmar. (Intervju, läraren)

Eleverna förväntade sig att hela det manus de skrivit i klassen med skrivpedagogen skulle filmas. Men så blev det inte eftersom filmpedagogen ville att de skulle fokusera på processen att skapa film. Det innebar samtal och lärande kring filmproduktion:

Och att inte allt skulle kunna filmas tyckte ju eleverna var "amen, det är väl klart att vi måste göra, nu har vi ju lagt mycket tid". Ja, vi hade mycket

diskussioner där, hur det liksom blir, och hur lång tid det tar och sådär, det var jättespännande alltså, det var riktigt intressant, samtidigt [filmpedagogen] som då är amerikan, han talar ingen svenska, för de här sjätteklassingarna här blev det ju ett plus till. I två veckor talade de bara engelska. Så det är inga problem att godkänna dem muntligt i engelska, så duktiga, vilken utveckling, elever som aldrig sa någonting tidigare, öppnade upp och insåg att, amen detta är inte farligt. Det var ett plus i den här processen tycker jag (Intervju, läraren).

Kommunikationen med filmpedagogen innebar en oplanerad men intensiv träning i engelska för eleverna. För klassläraren innebar de två veckorna som filmpedagogen var i klassen att hon fick en annan lärarroll än den vanliga:

... det är en lite konstig roll som lärare när man inte är 100% på hela tiden, det är man ju ofta som lärare, men nu hade jag mer en roll där jag skulle vara en brygga mellan [filmpedagogen] och eleverna, dels tolka ibland om de inte förstod och det var ju också utifrån [filmpedagogens], hur han tänkte, och det ju han som satt inne med kunskapen, jag kan ingenting om film egentligen (Intervju, läraren).

Tidsbrist fick till följd att man beslöt att lämna redigeringen av filmen till filmpedagogen. Klassen fick därför se filmen först i färdigredigerad form. Filmen fokuserar på det visuella berättandet:

Sedan är eleverna jättenöjda med slutresultatet, det är en liten film, där på tre fyra minuter bara, men som de tycker blev fantastiskt fin, och speciellt tycker de att det är väldigt roligt att någonstans så får de vara med och där är några gevär och någon som skjuter alltså, de är inte så mogna, det är inte så enkelt, som vuxen vill du att eleverna ska verkligen förstå den djupa innebörden av hur det skulle vara men barn sätter ju upp ett försvar också, jag menar det är svårt att ta detta så nära sig så då är det liksom spännande när man jagas och när man skjuter och sådär (Intervju, läraren).

Premiärvisning av filmen sker en kväll i juni 2013 på biblioteket i Skurup. Det är ett festligt tillfälle med bubbel, snacks och godis och många föräldrar och syskon kommer. Visningen inleds med en presentation av projektet av biblioteks-samordnaren, där hela terminens olika aktiviteter tas upp. Därefter följer filmvisningen. Efter filmen har två av eleverna förberett ett tacktal där de berättar om arbetet med filmen och hur de upplevt det. De avslutar med att ge blommor från klassen till bibliotekssamordnaren och kultursekreteraren. Den kinesiske konstnären deltog genom att berätta om kinesisk konst i dag med utgångspunkt i sin egen historia som flykting från Kina och numera verksam delvis i Kina och delvis i Norden.

När läraren ser tillbaka på projektet och vad eleverna lärde sig då så nämner hon flera saker... *så mycket som eleverna lärde sig under det här projektet, jag menar allt*

detta med samarbete, diskussioner, hur ska vi lösa den här frågan, hur ska den här scenen se ut, det är ju massor av ting som går in i detta, och deras skrivande, jag menar det är hur mycket som helst (Intervju, läraren).

Filmpedagogen för fram att han tror att eleverna under projektet lärde sig att filmskapande är mycket mer komplext än vad de tidigare trodde och dessutom att de fått arbeta med kritiskt tänkande, problemlösning, att sätta realistiska mål och att genomföra ett arbete (Dokumentation). Något eleverna verkligen fick intensiv träning i, *det ämne som kom hela tiden varje sekund var engelska (Intervju, läraren).*

Även skrivpedagogen lyfter fram möjligheten att prata engelska i två veckor och från hennes perspektiv verkar barnen ha lärt sig det kreativa i att skriva men också ledan med alla omtagningar (Dokumentation). Kontakten med skrivpedagogen och hennes inställning till skrivande ser läraren som viktig. Klassen är en grupp som känner varandra sedan dagis men projektet har bidragit till att stärka dem som grupp, tycker läraren. Själv har hon lärt sig mycket om att filma och processen i det arbetet. När det gäller tematiken kring främlingsfientlighet är hon inte så övertygad om att klassen lärde sig det som var avsett och reflekterar kring det:

Sedan det som, ändå någonstans, men det är ju, så är det nämligen med barn, vissa av dem, det har med mognad att göra, de glömmet så fort det här, och att de inte ändå, att jag känner kanske ibland att jag ändå inte lyckats förmedla riktigt kärnan, alltså, någonstans att jag blir lite ledsen på mig själv, men det är faktiskt så att vi kan inte förvänta mer av tolvåringar, de är fantastiska på att ta in i alla fall, och just det här att få dem att känna empati med andra och just tolerans och sånt här, men jag vill ju att, de ungefär ska bli förändrade, men det är ju som mina egna barn ibland, de man har hemma, åh, man pratar man pratar man pratar och så tycker man inte alltid allting går hem i alla fall. Men samtidigt så slår det mig nu att min nya elev som jag fått, han vill gärna föra ut sin sverigedemokratiska tankar i denna klassen, jag har aldrig haft en elev tidigare som är så tydlig, och det är ju en utmaning och det är intressant och det blir spännande diskussioner, men det har jag överhört när jag stått här och hållit på och de pratar på rast eller så, just hur de kan referera nu faktiskt, det slår mig, till de här barnen som var här, amen du, det är faktiskt så att det finns faktiskt vissa, de kan inte vara kvar i sina länder för de blir dödade kanske eller blir utsatta och måste vara barnsoldater, så de måste, och du vet nog inte vad de har gått igenom liksom, att de har fått gå ifrån Afghanistan och att de har tagit sig hit och de strapatser de varit med om och att de har vänner som dött på vägen och sånt och de använder det i försvar mot honom, så där har det ju ändå gett någonting. (Intervju, läraren).

Det fanns på skolan lärare som tyckte att projektet inkräktade för mycket på annan undervisning de hade med klassen då man bröt schemat under två veckor. Klassläraren tar upp det i intervjun som infaller flera månader senare.

... Och det kan jag förstå, och det är det som är ett problem i skolan idag, med den här enorma, hela tiden pricka av den här måluppfyllelsen som kommer, hela tiden (...) vilket ju gör att många lärare faktiskt inte vågar satsa på det här för att man är så rädd att man inte hinner med resten och det är ju vad man har för sätt att se på lärandet tycker jag (Intervju, läraren).

Arbetet med projektet

De som arbetat med projektet är bibliotekschefen, bibliotekssamordnaren och kultursekreteteraren. De har haft lite olika roller. Bibliotekschefen är också chef för kulturskolan och är musiklärare från början. Kultursekreteteraren arbetar med Skapande skola där arbetet med film i grundskolan gjorts och som lett till filmkolloverksamheten som bibliotekschefen arbetat mest med. Bibliotekssamordnaren, utbildad bibliotekarie, har arbetat med skrivarcirkeln samt varit projektledare för klassprojektet. Kultursekreteteraren har ansvarat för uppföljning till exempel i form av enkäter till medverkande och dokumentation av de tre delprojekten. Då bibliotekssamordnaren var tjänstledig en längre tid gick kultursekreteteraren in i hennes roll. Eftersom bibliotekssamordnaren tidigare ansvarade för Skapande skola så har de tre arbetat med liknande frågor tidigare och samarbetat även om det inte varit på det sätt som görs i detta projekt. Kultursekreteteraren har nyligen flyttat så att hon har sin arbetsplats på biblioteket vilket underlättar det dagliga samarbetet.

Projektet kallas för kulturhusprojektet och bibliotekssamordnaren tar upp att det inte var enbart att det fanns projektmedel att söka som bakgrund till initiativet:

För jag brukar titta på styrdokument som jag tycker är otroligt viktiga för vårt bibliotek. Och när man tänker på bibliotekets förändrade roll i samhället och lite granna också för att jag tycker att det har varit svårt att förändra arbetssättet här på biblioteket. Och det har varit ganska mycket kanske inte diskussion men man har tyckt så olika, så har jag tyckt i alla fall att det har varit skönt med styrdokumentet att luta sig mot. För man ser liksom som en konkurrens mellan olika konstformer och man kanske tycker att jamen vi sysslar med böcker, och jag tycker att böcker, givetvis tycker jag också att böckerna är grunden för biblioteksarbetet men jag tycker också att det är viktigt att man får in andra konstformer och att man ser att man kan arbeta med att läsa böcker, läsa texter, skriva och sen omvandla det till andra konstformer. Så jag ser väl mer att olika konstformer går in i varandra och det är ganska svårt att göra projekt där man bara har en typ av konstyttring. Och det tycker jag också ibland när man satt in pengar för läsfrämjande insatser från kulturrådet att jag saknat övergripande, att man skulle kunna arbeta med olika konstformer inom ett projekt. Och vi hade redan skrivarcirkeln och vi hade filmkollot, och sen hade vi ju också pratat inom Skapande Skola om vilka problem det var när man skulle få in konstnärer och professionella kulturutövare in i klassrummen och in i de olika ämnena och att man skulle se vinsten där. Och då var [läraren] på Hallenborgskolan, hon var en av de lärarna som verkligen ville testa något sånt här. Och det hade vi

pratad om innan detta här, möjligheten med kulturhusprojektet (Intervju, bibliotekssamordnaren).

De övriga i personalen på biblioteket är mindre involverade i projektet. Det har också varit synpunkter på att verksamheten har inkräktat på ordinarie verksamhet. Det är något som bibliotekschefen inte märkt så mycket av och han menar att det beror på att han inte är närvarande på biblioteket varje dag. Man fokuserar på det arbete man själv ska utföra, så mycket görs parallellt. Kultursekreteraren som nyligen fått sin arbetsplats tar upp att hennes nya placering har gett upphov till synpunkter främst från personalen på biblioteket:

Det är ju lite olika hur man tycker att biblioteket ska utvecklas. Till ett kulturhus, utöver författaraftnar då. Det finns olika åsikter kring, och hur mycket utrymme Skapande Skola ska ha i bibliotekets verksamhet. För vi jobbar ju mycket med, alltid med utgångspunkt i litteratur och klassuppsättningar och så. Och avstamp i litteratur. Jag tycker ibland att ett begränsande synsätt kommer fram i diskussioner mellan oss medarbetare. Jag blir förvånad över bilder och åsikter att det inte är en självklarhet att biblioteket kan vara mer gränsöverskridande (Intervju, kultursekreterare).

En konsekvens, enligt kultursekreteraren, är att man inte alltid vill delta i de projekt som görs utan det blir bibliotekssamordnaren som får driva dem tillsammans med bibliotekschefen. Som kultursekreterare är hon med och söker pengar. Uppdelningen i personalen ser hon som olycklig. De olika projekten märks på biblioteket och det är inte alla i personalen som uppskattar det. Bibliotekssamordnaren svarar att det varit det stora problemet och fortsätter: *Man ser det som en konkurrens mellan bibliotekets viktiga uppdrag. Det är faktiskt jättesvårt det här med kulturhustanken och biblioteket* (Intervju, bibliotekariesamordnare). När det kommer positiva reaktioner från besökare så kan det innebära en omprövning men det är pågående diskussioner där hon och kultursekreteraren för fram vad som står i styrdokumenterna.

Erfarenheter

Projektgruppens uppfattning är att samarbetet med läraren har varit mycket positiva. Det har till och med varit så att man upplevt att andra lärare blivit lite avundsjuka för att en klass fått göra ett så stort projekt. Läraren å sin sida har fått mycket positiva reaktioner från en del föräldrar. Det är däremot inte så säkert att eleverna och föräldrarna är så medvetna om att det rör sig om ett biblioteksprojekt.

Bibliotekssamordnaren tar upp att frågan kring hur man ska synliggöra att det är ett biblioteksprojekt är något hon funderar mycket över när man söker medel för och arbetar med projekt. Att något moment görs på biblioteket är därför viktigt.

I de tre projekten har samma författare arbetat. Planerna för de filmpedagogiska insatserna lades fram med en person som sedan endast deltog i filmkollot. Då anlätades en annan filmpedagog vilket fick till följd att de olika delprojekten fick en annan form än vad som planerats. Den andra filmpedagogen, amerikansk filmare, saknade undervisningserfarenhet. Det innebar att fokus försköts och arbetet blev annorlunda än tänkt för de andra pedagogerna samtidigt som deltagarna i skrivargruppen och sjätte klassen uppskattade filmpedagogen mycket (slutrapport och Dokumentation).

Det framkommer i intervjuer och utvärderingar att det innebar stora problem att den filmpedagog som först var vidtalad för att arbeta med de tre delprojekten endast arbetade med det första. Man behövde då snabbt hitta en ersättare vilket medförde att den planering som gjorts inte fungerade. Då en väsentlig del av arbetet med projekten byggde på att skriv- och filmpedagogen skulle samarbeta och bytet skedde plötsligt och utan tid för att komma överens om upplägget så verkar det ha inneburit mycket merarbete för de inblandade pedagogerna. Både bibliotekschefen och kultursekreteraren påpekar att det är väsentligt att för framtida projekt skriva kontrakt med de externa aktörer man planerar projekt med. Detta för att förhindra merarbete som sena avhopp innebär. Den filmpedagog som kom att genomföra arbetet till slut var mycket uppskattad av deltagarna i projekten men planeringen var bristfällig vilket försvårade samarbete.

Ytterligare försvårande omständigheter för arbetet med sjätteklassen var biblioteks-samordnarens tjänstledighet under en längre period. Klassläraren var också tjänstledig utan vikarie vilket gjorde att arbetet med klassen inte var så styrt som projektgruppen hade önskat. Projektgruppens, lärarens och skrivpedagogens slutsats är att man inför kommande projekt ska ha tydligare styrning och planering. Dels att de som är externt involverade skriver kontrakt rörande sin insats så att man undviker sena avhopp. Och dels tid för planering där samtliga inblandade deltar. Det vore också värdefullt med tydliga instruktioner till de externa om vad deras insats ska innehålla menar skrivpedagogen (Dokumentationen). Biblioteks-samordnaren tar i intervjun upp att hon skulle ha styrt projektet mer. Samtidigt så... *är det ju så att när man tar in professionella kulturutövare så vill inte jag styra dem. Jag vill att de ska få utveckla sina idéer* (Intervju, bibliotekssamordnare).

Arbetet med projekten har inte spillt över i den ordinarie verksamhetens så mycket som bibliotekschefen hade hoppats. Han hade tänkt att det skulle ha varit filmworkshops på påsklovet på biblioteket men det har inte blivit av ännu. Men biblioteket är inne i en förändring i relation till sina användare, en... *långsam, pågående process. Men som jag sa innan, min programförklaring, den är sådan och vi har ändrat oss mycket de tre åren och det är mycket tidningsartiklar och folk säger att de märker skillnad och detta är en del i det. Men jag kan inte identifiera just detta projekt utan det är bara en del av många saker* (Intervju, bibliotekschefen).

Kultursekreteraren svarar att det annorlunda sätt som den andra filmpedagogen arbetade på har lett till spännande, intressanta och lärorika diskussioner. Att

uppläggen varit olika och att det beror på om fokus varit på det konstnärliga eller det tekniska i filmskapandet: *För det vill ju filmpedagoger ofta så gärna att det ska vara en konstnärlig upplevelse eller att man känner att man får tag i lusten till att vara kreativ och berätta något, och sen det tekniska kan man lära sig sen efterhand* (Intervju, kultursekreterare). Hon fortsätter sin reflektion... *sen är det ju de här diskussionerna vi har då i personalgruppen om det här med kultur, vad man kan göra på ett bibliotek?*

Bibliotekssamordnaren tar också upp diskussionerna med kollegor i personalgruppen som ett exempel på hur projektet påverkat den ordinarie verksamheten. Andra exempel är att det mycket tack vare klasslärarens entusiasm sporrat lärares intresse för att medverka i Skapande Skola. Bibliotekssamordnaren har också kontaktats av andra lärare som ville ha hennes hjälp att utveckla en projektidé.

Biblioteket har en egen webbsida där aktuella aktiviteter annonseras för allmänheten⁵. Där finns även en blogg, *Barn- och ungdomskulturgruppens blogg*, där projekten som görs i samarbete mellan bibliotek och skola beskrivs och dokumenteras⁶. Kulturhusprojektet har fått uppmärksamhet från andra inom den kommunala organisationen. Det ses som positivt att man söker externa medel och bibliotekschefen ser det som en av sina uppgifter.

Ja, det blir väldigt positiva reaktioner för jag jobbar ju aktivt med att marknadsföra inom kommunens organisationer och till politiker så det ser jag som min uppgift att berätta för dem vad vi håller på med. Och politikerna formligen älskar när vi söker externa pengar och gör projekt som är kul och framtidsinriktade och nytänkande och så. De älskar att höra om det. Och min chef uppåt så är väldigt stödande, uppskattar, ja de ser oss som framåt när vi gör såna här saker. Det är ju kul (Intervju, bibliotekschefen).

Att detta är viktigt återkommer bibliotekschefen till:

Ja, det höjer bibliotekets anseende inom kommunen gentemot politiker och nästa gång jag ska be om pengar för någonting har man ju alla projekt och saker i ryggen. Jag menar tänk på allt vi gör på biblioteket "jajaja", du vet så va, vi marknadsför oss och skapar bilden som vi anser är sann då att det händer mycket och vi gör bra saker. Samtidigt så har... Ja, vi får inte glömma att hålla ordning på vår kärnverksamhet och böckerna och det måste skötas hela tiden, upprätthållande (Intervju, bibliotekschefen).

När det gäller konsekvenser projektet haft så hoppas bibliotekschefen att det ska finnas med som argument för att få större lokaler för pedagogisk verksamhet i anslutning till biblioteket. Då ska det kunna gå att arbeta med olika projekt i dem. Att kulturhusprojektet nu genomförts i flera olika lokaler och inte enbart på biblioteket ser han däremot inte som något problem: *Det har jag aldrig haft problem med,*

⁵ <http://bibliotek.skurup.se/web/arena>

⁶ <http://www.skuskobib.blogspot.se>

att använda andra lokaler, men det är inte svårt att hävda att man behöver ha ett klassrum ellerateljé eller studiorum i ett bibliotek för det måste man ha, och det har inte vi (Intervju, bibliotekschefen). När jag några månader senare träffar bibliotekssamordnaren så har biblioteket fått besked om att de ska få utökade lokaler: de ska få tillgång till den före detta Posten som legat i samma fastighet som biblioteket.

Inställningen till projekt framöver är positiv hos de som intervjuats. Bibliotekschefen vill gärna arbeta med andra projekt och gärna sådana som rör kulturhustanken: *Vi är väldigt pigga på att söka pengar för projekt här. Ofta, menar han, är folk fullt upptagna av den ordinarie verksamheten: Det krävs att man har näsan över vattenytan och har fått undan det här administrativa och det tvingande så man har lite manöverutrymme kvar, har lite roliga idéer och kan se samarbetspartners.* Han ser det som mycket värdefullt med de olika projekt de har arbetat med... *vi har fått massa luft under vingarna.* Han återkommer senare i intervjun till det betydelsefulla i att testa idéer... *och det blir mycket roligare att jobba också att testa lite nya saker varje år, det blir lite omväxling. ”nu kör vi med detta, ser vad det blir nästa vinter.* Han kopplar det till sin roll som chef och att generellt är det viktigt att inte vara överbelastad för det gynnar inte kreativitet:

Så det gäller att tänka att man inte är överbelastad och det gäller att få undan det där pappersarbetet. Men det är så för oss alla. Så man kan ha gott humör nästa gång någon kommer till en med en bra idé och kan ge positiv respons så inte den trycks ner i sin tur, man behöver ge varandra positiv respons ju. Och jag menar inte uppifrån chefen nödvändigtvis utan det är på alla håll. Att ”ja, det där lät som en kul idé, det där gör vi” (intervju, bibliotekschefen).

Bibliotekssamordnaren för fram projektens roll för att utveckla verksamheten:

Nu är det ju ganska liksom som det alltid har varit, en är barnbibliotekarie, en är socialbibliotekarie, du vet, liksom så, den gamla strukturen på biblioteksarbete. Jag tycker att man skulle våga prova någonting nytt. Jag tror det blir mycket enklare då. Därför tycker jag också att det är så väldigt bra med de här styrdokumenterna och de bidragen som kommer där man faktiskt visar vägen för biblioteken (Intervju, bibliotekssamordnaren).

När den nuvarande bibliotekschefen började för ungefär tre år sedan bestämdes det att man skulle satsa på att nå fler målgrupper och det arbetet pågår till stor del i form av projekt.

Samarbete ses som viktigt och där är det en fördel att vara en liten kommun medan det kan vara besvärligt och försvåra samarbete att man organisatoriskt tillhör olika förvaltningar. Man får ut så mycket mer om man samarbetar. I det arbetet underlättar det att det är en liten kommun där... *man får väldigt lätt uppmärksamhet, och därigenom skapas det kontaktytor* (Intervju, bibliotekschefen). Biblioteket är en del i lokalsamhället och genom att... *försöka tänka bort administrativa gränser så arbetar*

man på olika sätt tillsammans med andra aktörer som fritidsgården, skolan och kyrkan, för att nå de olika målgrupperna menar bibliotekschefen. Han fortsätter: *Skolan, ja då får man råd uppifrån i biblioteksvärlden att "låt skolans sköta sina problem, det är deras huvudvärk att inte skolbiblioteken fungerar men nej, jag kan inte lämna det åt dem för jag tror inte det blir bra. Utan vi är inblandade* (Intervju, bibliotekschefen). Att man söker projektmedel kontinuerligt och har personal med vana att formulera ansökningar är betydelsefullt:

Det tror jag faktiskt nog har gjort att vi haft bra framgång i att få medel från Kulturrådet och Filminstitutet att vi har lagt ner mycket tid och då har jag betonat vikten av att skriva väl och skriva genomtänkt och följa upp och visa att man gör det man sagt och följer upp med enkäter och så. Men det är ju inte alltid som man har utrymme och tid att göra så. Men det är ju viktigt (Intervju, kultursekreterare).

Vid första mötet får projektgruppen frågan om hur de ser på sin roll på biblioteket vad gäller att arbeta proaktivt i kommunen. Detta återkommer man till i intervjuerna och de tre i projektgruppen bekräftar den proaktiva rollen men i relation till olika projekt. Bibliotekschefen ser arbetet med sjätteklassen som ett sådant exempel, där det är viktigt att det... *inte ska bara vara en punktgrej utan då jobbar vi vidare. Sprida kunskap och göra bra saker* (Intervju, bibliotekschefen). Kultursekreteraren lyfter fram arbete mot främlingsfientlighet som gjordes året innan och bibliotekssamordnaren för fram ett pågående projekt kallat *Tegelakademin* som rör lokalhistoria, där man fångat ett intresse som fanns. Hon ser det som ett exempel på en uppgift som biblioteket har. Hon använder sig av R David Lankes (2011) begrepp *knowledge facilitator*.

... jag kallar det för kunskapsfacilitator och det tycker jag är precis det som kulturhustanken beskriver också, att man fångar upp de intressen som finns på alla möjliga områden och skapar en förutsättning för grupper och människor att kunna träffas (Intervju, bibliotekssamordnare).

Bibliotekets roll i lokalsamhället

Bibliotekschefen kommer tidigt i intervjun in på hur han ser på biblioteket och formulerar sin programförklaring.

Jag vill att biblioteket ska vara en livlig plats. Där det händer saker. Det ska stå om biblioteket i tidningen, det ska vara nya saker som känns spännande, vi ska locka nya grupper till oss och vi ska ha hela utbudet och hela servicen utan att för den delen, skull, betraktas som dammiga och tråkiga, de gamla fördomarna om bibliotek, bort med dem och aktivt utåtriktat, inför alla som bor i Skurup, inför politiker och chefstjänstemän och inför oss själva, vår personal också, det ska inte vara det här, alltså min vision är inte det här tysta shh-biblioteket utan kopplar litteraturen till roliga positiva saker, kultur, i vid bemärkelse. Tycker det är helt fantastiskt, vi har det här huset, vi kan göra

vad vi vill höll jag på att säga, men vi har huset och vi har personalen och sen så det vill jag (Intervju, bibliotekschefen).

Senare i intervjun ställs frågan om vad ett bibliotek är och bibliotekschefen svarar att det är många saker.

Det är ju en massa böcker och digitala resurser och kopplingen till hela bibliotekssverige är ju fantastisk. Den boken är inte född som de inte kan hitta åt dig, och de luskar fram fakta och lär ut kritiskt läsande och så, informationssökning. Men sedan är de också de som jobbar på biblioteket och den kunskapen och det drivet som finns och vad man kan åstadkomma med sin arbetstid som man förfogar över och sitt hus som man förfogar över och kontakter med ideella människor som kan plockas in, det är suveränt ju (Intervju, bibliotekschefen).

Han ser alltså biblioteket både som en fysisk plats och som olika verksamheter där samt de personer som arbetar där och de som på olika vis blir engagerade. Bibliotekschefen summerar: *Så det är som ett samlingsnod eller nav för allt det där. Men fortsätter sin tankebana och tar upp att biblioteket är öppet och gratis och fyller en stor social roll... här finns ju några stötar som sitter veckans fem dagar, sitter en stor del av dagen, befinner sig här på biblioteket för har ingen annanstans att ta vägen. Och för dem är det ju tak över huvudet och dator. Jag fortsätter med frågan om vad ett kulturhus är och då svarar bibliotekschefen att det har de inget:*

Men ett kulturhus är en stor, rejäl samlingslokal där man kan ha olika föreställningar, bra scen för musik och teater och som har naturligtvis ett café och då kan biblioteket lika gärna ligga i samma hus men det är väl inte helt nödvändigt, och så att man kan ha utställningar. Utställningar, föreställningar, tänker jag kulturhus. För man kan ju faktiskt ha ett fint kulturhus utan att biblioteket måste vara i samma hus. Det måste inte vara Kulturskolan heller för den undervisningen kan man ha någon annanstans men det ska vara en samlingslokal som utstrålar att det är lite fint att komma in där, det får ju inte vara sunkig källarlokal som luktar svett utan det ska vara fin lokal där man kan ha fina utställningar (Intervju, bibliotekschefen).

I detta tankespår är kulturhus och bibliotek olika saker och jag frågar om han har några reflektioner i relation till projektet och bibliotekschefen fortsätter då:

För att biblioteket ska fungera som kulturhus, det här fantastiska miljonbygget som jag fantiserade om nyss, då behöver man ju ha rätt så bra driv bland dem som jobbar på stället och en vilja att anstränga sig och ta ett steg vidare, nu har vi, vi är ganska uppdelade hos oss i vår personal men vi har folk som vill detta som vi nu pratar om och då måste man ha det här drivet att det kanske inte blir helt perfekt men vi startar projekt och får vi se vart det bär, man måste ju våga (Intervju, bibliotekschefen).

I intervjun med bibliotekssamordnaren ställer jag frågan vad hon känner till om det regionala kulturhusprojektet. Hon svarar att hon läst i kulturplanen om kulturhustanken och fortsätter:

Jag kan väl tänka såhär att allting går i vågor, i cykler, kulturhustanken har funnits tidigare också inom biblioteksvärlden och jag ser det väl som en nödvändighet med tanke på hur det ser ut inom biblioteksvärlden med biblioteksnedläggningar och minskade anlag och så, så känns det som man måste börja arbeta på ett nytt sätt och då tycker jag det här med kulturhustanken är väldigt bra. Speciellt för mindre kommuner som Skurups kommun, där biblioteket är den enda kulturinstitutionen så känns det ju som om det är som gjort för oss (Intervju, bibliotekssamordnare).

I den fortsatta reflektionen kring projekten poängterar hon att det är viktigt att man har litteraturen som bas i de projekt man gör så att det måste kopplas till biblioteket. Jag för då in frågan vad ett bibliotek är och hon svarar:

Ett bibliotek är en plats där det finns olika slags media, framförallt böcker, och som i mindre samhällen, om jag får lov att svara på det, tycker jag, ska vara navet i kulturlivet, alla olika slags kulturella uttrycksformer. Ett ställe där man kan få lugn och ro om man skulle behöva det, sitta och studera och läsa, ett ställe där man kan få tips, ett ställe där man ska känna lusten att söka kunskap eller lusten att läsa bara för nöjes skull. Och där bibliotekspersonalen ska vara aktiv och arbeta med att föra fram olika slags litteratur. Inte bara vara serviceorgan för att lämna ut den allra senaste litteraturen som kommit ut utan man ska vara aktiv själv och ta saken i egna händer. Visa på vilket fantastiskt kulturarv som finns (Intervju, bibliotekssamordnare).

I hennes svar är biblioteket medierna och en plats för kunskap och nöjesläsning och även personalen som hon menar ska vara aktiva i sin förmedlande roll. I ett litet samhälle ska biblioteket ha rollen som nav i kulturlivet vilket gör att det då för henne inte finns så stor skillnad på ett bibliotek och ett kulturhus. Det som tillkommer med benämningen kulturhus, som ska innehålla olika konstformer, är att det för henne... är ett hus där man också får lov att prova på. Det tycker jag att man också ska få lov att göra på ett bibliotek. Man ska vara aktivt deltagande och få lov att vara kreativ, så det kan man väl lägga till (Intervju, bibliotekssamordnaren).

På frågan om vad ett bibliotek är svarar kulturesekreteraren:

Ja, nu är ju inte jag bibliotekarie, men jag är ju en läsande, skrivande människa. Vi lyssnade igår på den här föreläsningen om litteraturutredningen och då betonade en författare där att det är ju viktigare att definiera vad är litteratur än vad är en bok, eller vad är böcker och vad är bibliotek och så. Så att jag skulle väl säga att ett bibliotek är en plats där man får upplevelser av, alltså, en plats för upplevelser (Intervju, kulturesekreteraren).

Lite senare i samtalet lägger hon till:

Sedan kan ju biblioteken också vara mer att man får tag i viktig information som man behöver mer såhär, praktiskt, det är ju hela den sidan också. Få tillgång till sånt som man behöver ta med sig hem, eller plugga och läsa och så (Intervju, kultursekreteraren).

På frågan vad ett kulturhus är svarar hon:

Ja, det kan ju också vara en plats för upplevelser, alltså jag tänker upplevelser, möten med konsten och sig själv men också ett socialt sammanhang där man får möta litteratur eller konst. Så det är liksom både det individuella och det sociala. Och det tycker jag både biblioteket och ett kulturhus kan vara (Intervju, kultursekreteraren).

I intervjun med läraren ställdes också frågor kring förståelsen av bibliotek och kulturhus. För läraren är ett kulturhus ett allaktivitetshus för alla åldrar där man fokuserar på kultur och dit man kommer för att vara och då innefattar hon bibliotek i det:

Jo men biblioteket ryms inom det tycker jag för bibliotek ryms inom kulturen där så dit går man ju också för att sitta vid sin dator eller kanske då läsa tidningar eller böcker men att alltihop kan vara tillsammans i ett, det kan ju bli snävt för biblioteken att bara låna ut böcker, det kanske inte håller i framtiden så (Intervju, läraren).

Jag för in samtalet på bibliotekets roll i lokalsamhället och undrar om hon har några reflektioner kring det i anslutning till projektet hon medverkat i och läraren svarar att hon tycker att biblioteket har ett ansvar att nå ut till alla människor och att alla ska känna sig välkomna. Det är viktigt menar hon och fortsätter: *Jo, för jag tycker att biblioteket är knutpunkten, egentligen kan det vara de här småkommunernas, det är den viktiga platsen (...) det är där det händer saker, det är där det är häftigt att vara (Intervju, läraren).*

Ängelholms bibliotek

I Ängelholms kommun lade Socialdemokraterna 2008 fram en motion om att skapa ett kulturhus i kommunen placerat i badhuset Rönnebadet, som skulle byggas om. Planerna på ett kulturhus har därför funnits med sedan några år och fick förnyad fart när en ny kultur och fritidschef tillträdde år 2011 (Intervju, projektledaren).

Kultur- och fritidsförvaltningen fick i uppdrag att utreda olika alternativ för kommunens kulturlokaler och det alternativ som Kommunstyrelsen på våren 2012 bestämde sig för var att bygga om biblioteket till ett kulturhus. Bland argumenten fanns att huset är central placerat i staden samt att det redan är välbesökt och

därför skulle vara *en vardaglig motor* i kulturhuset (Delrapport). Man sökte medel från Kultur Skåne för arbetet att utveckla biblioteket mot ett kulturhus. Under sommaren 2012 blev Tingshuset som ligger granne på baksidan av biblioteket ledigt att hyra och då fattade kommunstyrelsen beslut att hyra det och flytta dit Kulturskolan samt Café Källan, en fritidsverksamhet för ungdomar (Delrapport). Grunden för beslutet var att Kulturskolans befintliga lokaler befunnits undermåliga av Tekniska förvaltningen och Räddningstjänsten (Intervju med projektledaren).

Förändringen innebar en omformulering av projektet från att handla om förvandlingen mot ett kulturhus till att handla om processen att skapa ett Kulturstråk (Delrapport).

Stråket är tänkt att löpa mellan tre byggnader (Stadsbiblioteket, Tingshuset och bredvidliggande Kronohäktet) som ska öppna sig mot varandra och knyts ihop snarare än att vara solitärer. Kulturen får genom de tre byggnaderna också möjlighet att verka för ett mer levande centrum genom de två torgen som de ligger i anslutning till (Delrapport).

I december 2012 fattade Kulturstyrelsens arbetsutskott beslut att utreda Kulturstråket och tillsatte en central politisk styrgrupp och en tjänstemannastyrgrupp samt tre arbetsgrupper, en som skulle arbeta med Tingshuset, en med biblioteket och en med arkivfrågan (Intervju, projektledaren).

Att verksamheterna bibliotek och kulturskola skulle sammanföras och att Kulturskolan skulle flytta väckte reaktioner från personalen, elever och föräldrar. Oppositionen motsatte sig förslaget och förordade en annan lösning vilket gjort att det varit debatt kring arbetet med Kulturstråket. Från projektledningen har man arbetat med att i två workshops riktade till bland annat personal vid Kulturskolan och biblioteket belysa frågor kring processen. Man har även använt Facebook och skapat ett event om Kulturstråket⁷. Under våren 2013 har arbetsgrupperna arbetat med framtagande av underlag för upphandling samt kriterier för kompetenskrav man hade på de arkitekter som skulle ta fram ett förslag på gestaltning av Kulturstråket. Ett av arkitekterna utarbetat förslag med kostnadsberäkning presenterades för Kommunstyrelsens arbetsutskott den 12 juni. Inget beslut är fattat och det är oklart när ett sådant kan komma att fattas (Slutrapport).

Drivande i projektet inledningsvis var tre personer; bibliotekschefen, chefen för kultur- och fritidsförvaltningen samt avdelningschefen för allmänkultur, som också varit tillförordnad chef för kultur och fritidsförvaltningen då ordinarie varit tjänstledig. Avdelningschefen för allmänkultur är nu projektledare.

Bibliotekschefen och chefen för kultur- och fritidsförvaltningen arbetade i Malmö innan de rekryterades till Ängelholm 2011. Båda rekryterades med rätt så tydliga förändringsuppdrag (Intervju 1, bibliotekschefen). Det är idag huvudsakligen

⁷ <https://www.facebook.com/events/343949989047689>

projektledaren som arbetar med Kulturstråket men hon och bibliotekschefen har tät kommunikation kring arbetet.

I beslutet om bidrag från Kultur Skåne är projektet placerat under rubriken *att testa konkreta aspekter på kulturhustanken i workshops och testzoner*. Här skrivs fram att ombyggnaden från bibliotek till kulturhus... *ställer en rad viktiga frågor om ett modernt biblioteks roll och funktion. Inte minst viktigt blir det att undersöka hur biblioteket kan fungera som utvecklingsmotor i processen* (Kulturnämnden, 2012). Vidare betonas samverkan samt... *att testa en dialogorienterad och användarstyrd verksamhetsutveckling* (ibid.). Idén att söka medel kom från bibliotekschefen och kultur- och fritidschefen. När utlysningen om kulturhustanken kom så var det... *verkligen i linje med vad vi hade på gång ändå* (Intervju 2, bibliotekschef). När man arbetade med att ta fram ett förslag på kulturhus under hösten 2011 så gjorde man studiebesök på andra kulturhus t ex Dunkers och Hässleholm.

Det vi kom fram till som vi tyckte var de bärande sakerna och som också gick igen i väldigt många av de mest lyckade kulturhustankarna, det var ju dels detta att ha en väl fungerande vardaglig motor för kulturhuset, alltså någonting som garanterar att det är liv i ett kulturhus hela dagen och gärna med en bred målgrupp. En annan sån aspekt var att det ska vara centralt placerat i staden så att det inte ligger i en avkrok eller någonting där det blir bara de som redan vet att det kulturella reservatet ska man besöka, så central placering var väldigt viktig också. [---]Flexibilitet, alltså, som man kan bygga till, hela tiden tänka förutsättningar, flexibilitet och samverkan, så inte bygga in sig i lösningar som är för färdiga och för färdigstöpta utan som hela tiden har den här möjligheten att förändras både över tid men också förändras i den löpande verksamheten (Intervju 1, bibliotekschefen).

Namnet på projektet har förändrats från att handla om kulturhus till ett Kulturstråk. Detta beroende av politiska beslut som ligger på en nivå ovanför projektgruppen. Beslutet uppfattades enligt bibliotekschefen först som problematiskt eftersom det i första hand rörde sig om att lösa problem med dåligt fungerande lokaler snarare än att arbeta visionärt mot att skapa ett kulturhus. Senare har han ändrat uppfattning och ser nu den ändrade inriktningen som en förbättring.

Så som vi ser det just nu är det i grunden så att Kronohäktet ska bli ett hus för det här Café Källan, alltså verksamhet för ungdomar, tingshuset ska i huvudsak vara Kulturskolans och biblioteket ska fortsatt vara bibliotek men också utökat utrymme för uppföranden av olika slag. Och att det ska vara väldigt mycket samverkan och flöde mellan de här lokalerna och verksamheterna (Intervju 1, bibliotekschefen).

Som framkommit ovan är det ett stort projekt som sträcker sig över flera år. Den del som fått finansiering från Kultur Skåne har inte något separat namn och är delvis svår att särskilja från det större, sedan länge pågående, projektet. Det är svårt

att separera det som handlar om innehållet i det framtida Kulturstråket från det som handlar om processen att förankra och samverka kring Kulturstråket. På frågan om det spelar någon roll att det inte så tydligt går att skilja på processen och innehållet svarar projektledaren:

Nej, men du har en poäng, det tycker jag, och ibland kan de ju vara så att man, i december klubbades ju detta att vi ska ha ett kulturhus, vi ska ha en projektledare, vi ska ha projektorganisation och vi ska ha flyttat Kulturskolan till de 1/7 och vi ska en helhetslösning punkt. Det är uppdraget. Och med de förutsättningarna går man ju in i uppdraget och försöker ratta de här fysiska sakerna, arkitekt in, ombyggnad där, förankring där, för detta ska bli bra. Och du har en poäng när du säger att, men idén med kulturhuset, vad bygger vi den på? För hittills har vi ju byggt idén om Kulturstråket från de behov som har kommunicerats av Kulturskola, andra förvaltningar och föreningar. Men ser vi samma sak? Är det samma bild som på något vis mynnar ut i Kulturstråket? (Intervju, projektledaren).

Arbetet med projekt Kulturstråket har och kommer att få stora konsekvenser för biblioteket och för kultur- och fritidsförvaltningens arbete i kommunen. Det är därför väldigt nära länkat till den ordinarie verksamheten men befinner sig ännu på ett tidigt stadium. Biblioteket är idag välbesökt och mycket uppskattat som byggnad. Det byggdes 1987 vilket innebär att det inte är anpassat till de senaste decenniernas tekniska utveckling. Huset innehåller en hörsal och ett sammanträdesrum som hyrs och används för olika ändamål vilket innebär att huset på många sätt fungerar som en mötesplats, berättar bibliotekschefen och fortsätter:

... men samtidigt känner ju jag att från första början var det här med kulturhustanken, det passade ju hand i handsken med vad jag tänkt och vad som är utmaningen för min del ur biblioteks, utifrån biblioteksfrågan, för det är ändå, finns ett värnande om den här perfekta biblioteksbyggnaden som man har byggt från början och som är väldigt vacker, väldigt stilren, där jag vill ha lite mer anarki, jag vill göra mer, det är en plats för ordning och det ser likadant ut, det gör det ju inte riktigt, det har ju hänt saker på barnavdelningen och så där och naturligtvis har personalen gjort saker, men det har varit rätt så oförändrat och just det här att bryta ordningen och få in mer av. Det har funnits i viss mån, man ska inte göra det för enkelt för sig, men mer av det här att möta saker, och möta saker i det öppna biblioteksrummet som faktiskt överraskar en, skakar om en, detta visste jag inte jag skulle möta, detta visste jag inte jag skulle tycka var intressant, eller sådär. I allt från uppträdanden till utställningar till allt vad det nu månne vara (Intervju 1, bibliotekschefen).

Biblioteket är mycket uppskattat vilket också innebär att idéer om att förändra det möter motstånd:

Absolut, och där finns en konfliktyta som är jätte, den är intressant på massa sätt för man kan välja säga att det är ett konservativt tänkande och i viss mån tycker jag att det är det, det är en konservativ eller för begränsande syn på vad ett bibliotek kan vara och bör vara i det här värnandet om det, men samtidigt är där väldigt mycket kärlek och hjärta i det där också så man ska liksom inte undervärdera det på det sättet utan man ska ju ha med sig den känslan men då får den växa till någonting mer (Intervju 1, bibliotekschefen).

Bibliotekschefen menar att det är viktigt att i de diskussioner han deltar i inom organisationen inte hamna i att ställa krav och påtala brister med det nuvarande biblioteket utan formulera hur biblioteket kan öppna sig som plats för andra aktörer. Vilka de aktörerna kan vara är beslut som måste fattas. Han menar att man har arbetat på att det verkligen ska vara aktörer med en kulturprofil.

Projektmedlen har inneburit att man fått möjlighet att arbeta med workshops för personalen samt att man kan ta fram ett underlag utarbetat av arkitekter. Att få bidrag från Kultur Skåne framhåller bibliotekschefen som strategiskt viktigt i kommunikationen med de lokala politikerna då det signalerar att man från regionalt håll ser projektet som viktigt: *Sedan är det också ett sätt att markera att detta inte är ett byggprojekt bara utan det här är ett idéprojekt också, det är ett projekt men med ett intellektuellt innehåll (Intervju 2, bibliotekschefen).* Projektledaren ser också medlen som betydelsefulla på ett lokalt plan... *jag tycker att det har varit en väldigt tydlig signal till kommunen att regionen tycker att det här är intressant. Det är inte bara kommunen som har behov av att utveckla utan det är något som även ur ett regionalt perspektiv ses som något spännande (Intervju, projektledaren).*

Arbetet med projektet

Man har under senhösten och vintern genomfört två workshops. Den första handlade om *vilka behov man har i de olika verksamheterna och hur ser vi på vår verksamhet och hur kan vi samverka?* Då satt man i mindre diskussionsgrupper. Den andra workshopen var mer styrd. Den hade rubriken *Kulturstråket som framgångskoncept* och handlade det om vad som krävs för att det ska lyckas, och vilket är då resultatet och vad innebär det för Ängelholm. Deltagare var personal från de förvaltningarna som är involverade i Kulturstråket (Kultur- och fritidsförvaltningen och Barn- och utbildningsförvaltningen).

Ja, det var både Kulturskolan och biblioteket och "Café Källan" och allmänkulturen, som träffats vid två tillfällen och det är också syftet att på något sätt bygga den här känslan av samverkan för vi tror att en av lösningarna för ett gott resultat det är att man hittar de här sätten. Kanske ska Kulturskolan ha lite fler konserter i bokhallen t ex, och på vilket sätt kan biblioteket för övrigt vara en del av andra verksamheter? Och vi behöver ju, även om ombyggnaden inte blir aktuell, se varandras potential och möjligheter till samverkan. (Intervju, projektledaren)

Bibliotekschefen talar om de två workshopparna och att det märks en förändring även om det är en komplicerad situation:

Det handlar mycket om att lära känna varandra och sitta i smågrupper och diskutera och sedan så väcks idéer och idéer man kan göra redan nu oavsett, och nyfikenhet på varandra, kulturskolan har ju någonstans varit lite bredvid och lite utanför och det är en stor skillnad så nu på den senaste workshopen som vi hade för bara några veckor sedan, då känns det att det finns ju verkligen någonting som är en likartad ambition och förhoppning och vilja att kulturen ska spela roll men de är oroliga över sin flytt och de är oroliga över ska tingshuset räcka till för deras behov och har väl egentligen en önskelista som är lite annan än vad vår är (Intervju , 1 bibliotekschefen).

Inom de olika förvaltningarna har man delvis olika målbilder och då syftar workshopparna till att man ska kunna lära känna varandra och utforska hur man kan utvecklas tillsammans på bästa sätt. Bibliotekschefen menar att han tidigt talat med sin personal om förändringen.

... jag har nog försökt väldigt tidigt att prata om den här tanken som en extremt viktig framgångsfaktor för vad biblioteket ska vara, att det är liksom lite ett vägval mellan att vara just ett lite mer traditionellt bibliotek som kan överleva relativt väl i en kommun som Ängelholm med de förutsättningar som finns men där man får en ganska marginell roll som ett reservat och med mycket fokus på bara litteraturen eller... Kontra att bli en kugge och en del i något som är väldigt dynamiskt och där det är viktigt inte bara för att ett bibliotek är ett bibliotek utan för att vi ingår i ett sammanhang och att det här sammanhanget fungerar inte utan oss. Jag tror väl och hoppas att huvuddragen i det, alltså det här mestadels ideologiska resonemanget, att organisationen är rätt så väl med i detta (Intervju 1, bibliotekschefen).

Samtidigt är bibliotekschefen medveten om att det också bland bibliotekspersonalen finns en oro för vad som ska hända med lokalerna och verksamheten när man öppnar upp biblioteket för andra.

I arbetsgruppen för biblioteket ingår projektledaren och bibliotekschefen. De har i gruppen tagit fram underlag för upphandling av arkitekt och kriterier för val av arkitekt som bland annat innefattade erfarenhet av tidigare utförda arbeten inom kultur, arkitektonisk kvalité och pedagogisk kompetens. När förslaget är klart och beslutat kommer man hamna i... *det riktiga workshopläget* (Intervju 1 med bibliotekschefen). Efter det kommer man också att ha någon form av möte med allmänheten, formen för det är inte bestämt ännu. Projektledaren säger... *sedan så är ju min erfarenhet att eftersom vi jobbar åt politiken så behöver vi följa politikens beslut och anpassa oss efter de förutsättningar som ges eller förändras under resans gång* (Intervju med projektledaren). I den tredje workshopen ska man tänka mer kring sammansättningen av grupperna så att det inte blir slagsida åt ena eller andra förvaltningen för att få så många infallsvinklar som möjligt, menar bibliotekschefen.

Biblioteket använder kommunens webbsida för att informera om verksamheten och där publicerar man flera nyhetsnotiser kring Kulturstråket.⁸ Man har också startat ett Facebook-event där man informerar om projektet.⁹ Bibliotekschefen vill, med inspiration från hur man vid Kulturens museum i Lund arbetade inför utställningen *Popstad Lund*, börja tala på Facebook om Kulturstråket som en realitet innan det är fysiskt realiserat. Biblioteket använder inte Facebook annars och bibliotekschefen för fram att det finns för många dåliga exempel på hur man inom biblioteksvärlden använder Internet för dialog med användare. Det är ofta få som deltar och majoriteten är bibliotekarier, men för den här situationen har man valt att använda den kanalen för att informera och erbjuda möjlighet till dialog. Projektledare tar upp tanken med kanalen:

Berätta vad som händer och bemöta, jag och [bibliotekschefen] satt igår faktiskt en stund också och på något vis också bemöta felaktigheter, för ibland kan det ju vara så att det blir en sanning för att det står på Facebook och då tycker jag att det är klokt att man på något vis tidigt talar om att det kanske inte är så det är tänkt. Sedan, man kan ju alltid tolka det på olika sätt så att det är man ju fri att göra men i alla fall att vi någon gång under de här (...) att vi känner att nämen det här barkar helt fel, som exempelvis att skissen skulle tas fram nu, bara ska beslutas av makthavare och att kulturskolan inte får vara med och då tycker jag det är bra att man talar om att det finns tre representanter, två i arbetsgruppen och en i styrgruppen, som kanaliserar lyfter och förmedlar tankarna på Kulturskolan. Så det är väl en aspekt också. Att vara tydliga och tala om hur det är egentligen (Intervju, projektledaren).

Biblioteket har en gemensam användare och ansvaret för att bevaka och bemöta frågor och kommentarer delas mellan bibliotekschefen och projektledaren. Men de diskuterar ofta hur de ska formulera sig i dialogen. Än så länge är det mycket text på Facebook men i takt med att förändringen blir mer konkret kan man även använda bilder.

Förankra en förändring

Eftersom processen att skapa ett kulturhus dragit ut på tiden har de olika stegen att förankra och skapa delaktighet i processen fått anpassas till takten. Det finns en önskan från politikerna och även i beslutet från Kultur Skåne att arbeta med användardialogen. Det är något bibliotekschefen kommenterar:

Men det är ju helt klart så att dialogen har ju försenats av det här, sedan kan man ju säga att den har ju funnits på, det var ju framför allt den här dialogen med allmänheten, nu minns jag inte ens vad som stod men det var ju ganska mycket dialog med allmänheten och den är ju väldigt, alltså den är ju bland de knepigaste för jag tycker det är så meningslöst och tråkigt att kalla till

⁸ <http://www.engelholm.se/Nyhetslista/>

⁹ <https://www.facebook.com/events/343949989047689>

medborgardialog. [---] Men att också lite naivt tro, att tro per automatik att något slags medborgardialog är ett demokratiskt verktyg. Det tror inte jag på därför att det är väldigt ofta väldigt smala grupper som kommer och är väldigt högröstade. Och det är inte samma sak som demokrati, det är inte samma sak som att se hur ser behoven ut vad gäller kultur i den här kommunen, det tror jag verkligen inte (Intervju 1, bibliotekschefen).

När beslutet väl fattats så finns det något konkret att utgå från, något man kan ha en meningsfull dialog kring menar bibliotekschefen. Då vill han gärna prova flera olika former för dialog, sedan kan dialogen vara med politiker, med föreningsliv och mellan verksamheter. När vi träffas för en andra intervju återkommer vi till frågan om delaktighet och på frågan om vem det är som ska bli delaktig svarar bibliotekschefen:

Det är en svår fråga, därför att det är så lätt att säga och det kan lätt bli så, lite populistiskt och banalt. Vi pratade om det sist också men det har jag tänkt rätt mycket på. Både här men i andra jobb också, hur man får till den här dialogen utan att det är de här få högröstade som någonstans kräver ett utrymme och gör det hela tiden på alla arenor. Det är den ena sidan, och sedan den andra sidan också att kulturfrågor har, som är svårt och som är lite laddat också, men kulturfrågor och i viss mån biblioteksfrågor att man behandlar, att de är mer öppna för lite löst tyckande än vad många andra samhällsformer är, dvs att man inte riktigt har tilltron till att det behövs någon speciell form av kompetens för att faktiskt ha de djupa tankarna kring ett hantverk. Jag säger inte så mycket om hur man ska väga vatten och avlopp och sådär, jag säger inte "men du borde göra på det här sättet för det vet jag och det tycker jag" men det gör man väldigt mycket i kulturfrågor, och det är både en styrka men det kan finnas en fara i det också. Vi tänker ju mycket och utreder mycket och många utreder mycket och det har ju en speciell tyngd, och det ska man inte vara rädd för att ta i dialogen också (intervju 2, bibliotekschefen).

I och med att finansieringen möjliggjorde att knyta till sig arkitekter så har den skapat möjlighet för delaktighet med andra professionella inom projektet så att man kan få nya idéer för intervjuaren fram vid intervjun med projektledaren som håller med. Samma tanke förs fram i den andra intervjun med bibliotekschefen samt att när man talar om delaktighet så förstås det oftast som en delaktighet med användaren. Han instämmer och fortsätter:

Det var väldigt intressant, jag håller helt med dig, helt intressant, att man per automatik när man talar om delaktighet så plockar man ner det till en så folklig nivå som möjligt och det är inte. Och det är ett alldeles för enkelt sätt att tänka, absolut. Och delaktighet är ju olika typer av utmaningar beroende på vem man bjuder in till delaktighet också och olika typer av i viss mån provokation mot sitt eget sätt att tänka som också gör sen att man hittar

öppningar, förhoppningsvis, i det egna tänkandet (intervju 2, bibliotekschefen).

För projektledaren är det i hög grad samverkan med politiker som är hennes uppgift och något hon arbetar med och tänker mycket kring är hur man förankrar förslaget politiskt på ett sätt som ger resultat:

... hur jobbar man lobbyistiskt med att när vi är framme med detta, hur skickar man små signaler att det är nog den här summan vi pratar om, att det blir en självklarhet så att när väl det här programmet ligger på bordet ska det vara att ja men det låter jättebra. Det tycker jag upptar mina tankar mycket (Intervju, projektledaren).

På frågan om vem det är som ska samverka och bli delaktig i projektet svarar projektledaren:

Alltså i första steget vill vi ju bli bättre på att samverka förvaltningarna emellan och med föreningarna och andra kulturutövare. Det är egentligen det att vi som sysslar med kultur i olika former ska kunna hitta sätt där vi drar nytta av varandras kompetenser och talanger och ytor. Men också för att erbjuda allmänhet, alltså medborgare detta. Och där är medborgarna med både i grupper, om man tänker de som är föreningsanknutna men också det att man erbjuder dem som egentligen bara konsumerar kultur (Intervju, projektledare).

Även bibliotekschefen svarar att de som i första hand blir delaktiga är föreningslivet och att de både representerar utförare och publiken. På så sätt hamnar man inte på individnivå. Genom delaktighet åstadkommer man

... djupare kvalité och om man inte har delaktighet från början så får man ofta lägga in backen och lappa och laga och det gör man utifrån en brist på förtroende istället för ett förtroende. De två sakerna och att det blir mer lustfyllt, får man till dialogen så blir det ju lustfyllt, kreativitet bygger ju på samtal, kreativitet bygger inte på att jag sitter här och är en kreativ människa utan det föds i luften mellan oss (Intervju 2, bibliotekschefen).

Projektledaren talar vidare om vilka effekter delaktigheten kan ge och hon kopplar det till identitet:

Jag tror att det handlar om identitet och om stolthet, jag tror att, lyckas man skapa ett Kulturstråk, som man känner sig delaktig i, som man är stolt över, då tror jag att det gynnar hela Ängelholms välmående eller hur man uttrycker det, man känner sig delaktig i föreningar, man ser att det är någonting som gagnar en, man är stolt över sin stad, det gör den mer attraktiv. Sedan är det liksom sanningar som alla säger hela tiden, att kultur gör städer attraktiva och jag tror att det är någonting som vi också måste tänka på, för att också

underhålla ungdomarna här, vi behöver känna att de tycker det är spännande att vara här också, sedan tror jag inte att vår kommun av vår storlek och närheten till Helsingborg och liknande, gör att vi ska konkurrera på de villkoren. Jag tror inte att vi ska bygga de här stora konserthusen utan vi ska bygga i den storlek så vi känner att det fyller de funktioner och behov som vi har här och gör det attraktivt att stanna kvar här (Intervju, projektledare).

När det gäller framtida förhoppningar är projektledaren nyfiken på om och hur de tankar som man i projektgruppen haft kring ombyggnaden ska realiseras. Och hon hoppas också att samarbete i det kommande Kulturstråket ska fungera:

Alltså jag hoppas ju på ett avspänt gott klimat utan revirtänk mellan förvaltningarna och gentemot föreningarna, för att lyckas med att vara på samma yta men vid olika tillfällen så kräver det tolerans och överseende och vilja till att förstå varandras verksamheter, förstå att "jag behöver göra detta nu för att det ska funka för den som kommer efter mig". Det är vad jag hoppas (Intervju, Projektledaren).

När de olika verksamheterna finns tillsammans tror projektledaren, att det nästan per automatik medför ökad delaktighet, insyn och inflytande.

Erfarenheter

Att det varit politisk oenighet kring beslutet har inneburit svårigheter: *Och det tycker jag är tråkigt, för det skapar ett motstånd inifrån som inte jag tycker vi hade behövt. Vi hade behövt ha en enig nämnd i ryggen när vi går fram med detta (Intervju, Projektledaren).* Det snabba beslutet med flytten av Kulturskolan har inneburit att mycket fokus hittills legat på att lösa frågor kopplat till flytten. Samtidigt som man är medveten om att det är viktigt att deras verksamhet får goda förutsättningar i de nya lokalerna så har det inneburit att arbetet med att formulera Kulturstråket i sin helhet inte kunnat gå vidare till att förankras på det sätt som man tänkt.

Bibliotekschefen tar upp att samverkansmodellen medfört ökat antal projekt och att det finns de som klagat och är projekttrötta, vilket han inte är.

Där handlar det om att hela tiden hitta projekt som ligger naturligt i en utveckling så att det inte känns som att här är något konstigt utskott som är som ett slags ympning på det här trädet vi har av helt främmande sort utan, och så tycker jag man kan se på de här pengarna också. [---] Ja och det tycker jag ju oftast, sedan är det klart att man ibland kan nappa på projekt och söka pengar för något som delvis föds ur "det här kan ni söka pengar för". Det kan ju vara bra också. Men huvudsakligen tror jag det måste finnas i det här trädet från början för annars så landar man i det där projekttrötta istället för att känna att oj här fick vi lite extra näring till något som vi vill göra ändå (Intervju 2, bibliotekschefen).

Bibliotekets roll i lokalsamhället

Att formulera biblioteket som kulturhus först och nu som en del i ett Kulturstråk arbetar bibliotekschefen med, så hela projektet rör dessa frågor där han formulerar biblioteket som ett nav och en motor. Formuleringarna sker också i samtal med andra som arbetar i projektet och när det vuxit till att inkludera fler byggnader och verksamheter så har stadsarkitekten medverkat i projektet vilket varit inspirerande:

Då är det Stortorget och sedan är det Tingstorget som är här bak som är ett förtjusande litet torg och som är väldigt lite, alltså stortorget där händer ju mycket, alltså det är ju verkligen centrum av staden, men den ytan är väldigt död, fastän den är en av de vackraste platserna vi har och det är ju stadsarkitekten väldigt intresserad av också, att med hjälp av kulturen skapa ny dynamik och en ny känsla av stad (Intervju 1, bibliotekschefen).

Genom att byggnaden bibliotek blir en del av ett större arkitektoniskt sammanhang skapas förutsättningar för att nå ut med verksamheten till fler och öppna sig utåt:

Med centrumutvecklingen att det handlar liksom om hur tar kulturen plats och det här som är så viktigt också, det handlar ju inte bara om byggnader och flexibilitet i byggnader utan det handlar också mycket om hur sträcker vi oss ut mot staden, hur går vi från inne i våra egna rum och ut i torgmiljöerna (Intervju 1, bibliotekschefen).

I den första intervjun med bibliotekschefen tar intervjuaren upp att Kulturstråket är ett bra val av namn för projektet. Det är tilltalande och signalerar att man är omgiven av kultur och en del i ett flöde. Bibliotekschefen svarar:

Det kände vi också, och stråk det är rörelse, det är inte institutioner, inte fast form, det är rörelse, ja men det är det, processer, och det handlar mycket om kultursyn också. Kultur är inte boken man drar upp ur hyllan utan kultur är när man läser boken och ännu mer när man pratar med någon om boken. Kultur är process, kultur är någonting i förändring och precis, stråk är rörelse också. Har jag nog inte tänkt på riktigt så tydligt men mm, absolut (Intervju 1, bibliotekschefen).

På frågan om hur projektledaren ser på bibliotekets roll i samhället svarar hon att hon ju inte är bibliotekarie men tycker att bibliotekets roll i samhället är spännande och att det utvecklas från att under lång tid ha varit ganska statiskt. Hon ser bibliotekarier som *informationsdetektiver* med en viktig roll i vårt informationssamhälle och att biblioteken är ett rum där man är offentlig fast man får vara privat. På frågan vad ett bibliotek är svarar hon:

Jag skulle ju primärt säga mötesplats, men det handlar ju också om som jag tänker, från mitt personliga perspektiv, en mötesplats för mig själv också. Biblioteken har ju någon aura på något vis att dels kan man ju välja om man vill ta del av någonting men man kan ju också hitta saker som handlar om vad

jag söker efter, vad jag behöver, vad jag vill ta del av (Intervju, projektledaren).

Ett kulturhus ser hon också som en mötesplats:

En mötesplats fast med mycket bredare plattform. Att om ett bibliotek på något vis handlar om mig som individ och vad jag väljer att ta del av så kan kulturhuset ha en mer kollektiv ansats. Där kan jag uppleva saker med andra. En konsert eller föreläsning eller så, så det rör sig mot det mer kollektiva skulle jag säga. Men fortfarande mötesplats i grunden (Intervju, Projektledaren).

Sammanfattning

I redogörelsen för de tre projekten i detta kapitel framkom att projekten ligger väl i linje med den riktning som ledningen gett för den ordinarie biblioteksverksamheten på respektive bibliotek. Däremot delas inte uppfattningen av alla i personalen, menar flera av de som varit involverade i projekten. I Burlöv hade man valt att skapa en bibliotekarietjänst som särskilt skulle fokusera på mångfaldsfrågor och när utlysningen om projektmedel kom fick man möjlighet att utvidga arbetet till att omfatta ytterligare en bibliotekarie och med fokus på utveckling av programverksamheten i denna riktning under rubriken *Kulturhus för alla*. I Skurup, som med olika projekt arbetat med film och rörlig bild under flera år, kunde redan planerade verksamheter kompletteras och ges denna profil. Arbetet att förändra biblioteket och inkludera mer och fler kulturaktiviteter har pågått där sedan några år även om inte begreppet kulturhus används så tydligt. I Ängelholm rör det sig om en förändring av verksamheten mot ett kulturhus som redan var påbörjad när utlysningen kom. Förändringen pågår men nu i annan form mot ett *Kulturstråk*.

Vem som är ursprungliga initiativtagare till projektidéerna är svårare att få grepp om därför att det i alla tre fallen rör sig om diskussioner och samarbeten där någon haft ett uppslag till en idé som sedan vidareutvecklats och formulerats av de andra inblandade. Bibliotekscheferna har i samtliga fall varit med i den grupp som formulerat idén. De inriktningar som projekten fått har också formats av hur Kultur Skåne formulerade sitt beslut om tilldelning av projektmedel. Projektens genomförande har presenterats i kapitlet med fokus på referensgruppen i Arlövs klassprojektet i Skurup och arbetet att förankra förändringen mot Kulturstråket i Ängelholm.

3. Att utföra och tala om kulturhus, bibliotek och delaktighet

I detta kapitel kommer en analys av de tre projekten göras med utgångspunkt i den andra respektive tredje forskningsfrågan som ställdes upp i inledningen; Hur och med vilken innebörd arbetar man med delaktighet inom projekten? Vilka förståelser av *bibliotek*, *bibliotekarie* och *kulturhus* framträder i arbetet med och talet om projekten?

Kapitlet disponeras efter de två frågorna och för varje fråga lyfts aspekter på de tre projekten fram. Kapitlet pekar tillbaka på delar av den deskriptiva redogörelsen i det föregående kapitlet.

Hur och med vilken innebörd arbetar man med delaktighet inom projekten?

I de tre projekten har ett antal personer förutom de anställda på biblioteken aktivt deltagit i projekten och därmed blivit delaktiga i bibliotekets verksamhet. Några av dessa deltagare ska analyseras närmre. I Arlövs bibliotek är det medlemmarna i referensgruppen, medverkande föreläsare, sagoberättare och musiker och de som varit med vid de olika programpunkterna. I Skurup är det film- och skrivpedagoger, klassläraren, filmkollogruppen, manusskrivargruppen och skolklassen, de afghanska flyktingpojkarerna, författare och de kinesiska konstnärerna och de som var med vid filmpremiärerna. I Ängelholm är det anställda vid barn- och utbildningsförvaltningen, arkitekter och deltagarna i eventet på Facebook.

Delaktigheten på webben kan också ses på Facebook-sidan för Arlövs bibliotek där flera gillat de program som ingår i projektet. Även biblioteket i Skurup har en Facebook-sida men där är inte kulturhusprojekten så framträdande. Där är det snarare Barn- och ungdomskulturgruppens blogg som möjliggjort digital delaktighet. Alla tre bibliotek har webbsidor med information om biblioteken och deras verksamhet men kulturhusprojekten är inte så synliga på dessa. På Ängelholms kommuns digitala nyhetssida finns däremot flera notiser om projektet. Webben används således av de tre biblioteken för extern kommunikation men i vilken grad den används för dialog varierar.

I Arlöv får deltagarna i referensgruppen möjlighet att vara delaktiga i utformandet av bibliotekets program och svaren från enkäten visar att fyra av de fem som svarat anser att de i hög grad haft inflytande på bibliotekets arbete. I intervjun med en av medlemmarna i referensgruppen framkommer dock att hon menar att gruppen också borde innehålla personer som inte har utländsk bakgrund för att representera befolkningen i kommunen. Hon har då förväntningar om ett bredare deltagande som går delvis på tvärs mot bibliotekariernas mål med projektet. Bibliotekarierna hade förhoppningen om att medlemmarna i referensgruppen skulle vara representanter för de föreningar de är aktiva i och på så vis nå fler som skulle

kunna ta del av bibliotekets aktiviteter. I intervjun med medlemmen i referensgruppen tar hon upp att hon inte kunnat aktivera den förening hon tillhör i så hög grad men att hon ser det som viktigt att hon varit med och kunnat bidra med sina synpunkter eftersom hon bor i kommunen.

I Skurup knyter man i de tre delprojekten också till sig professionella kulturaktörer. I skolprojektet är läraren en viktig samarbetspartner. Att de tre personer som arbetar med projektet har en stor rörlighet och strävar mot gränsöverskridanden organisatoriskt underlättar arbetet med att realisera projekten. Att det är en liten kommun är en hjälp, menar de, i deras arbete. När biblioteket är en av få offentliga platser som finns så fyller det en viktig roll i lokalsamhället. Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen och Skot-Hansens tillämpar sin modell för analys av bibliotek i större städer (2011). För Skurup blir aspekten *space* och rollen *public domain* relevant och särskilt lämplig eftersom biblioteket befinner sig i ett litet samhälle (ibid. s 133). I de tre delprojekten har de olika medverkande, filmkollodeltagare, deltagarna i manusskrivarcirkeln och sjätteklassen, blivit involverade i arbetet med projekten på ett väldigt konkret sätt. Pedagogerna är också delaktiga. Initiativtagare och spindlar i nätet är projektgruppen som har kunskap om projektmedel som finns att söka samt personer som kan involveras i arbetet.

I Ängelholm kom, i och med att kulturhuset genom politiska beslut blev ett Kulturstråk, verksamheter från två förvaltningar att få en ny och mer sammankopplad relation. Det har inneburit att samverkan varit inriktad på att ge personal vid de två förvaltningarna möjlighet att träffas och gemensamt formulera sig kring vägen framåt. Eftersom det finns frågetecken och oro kring bibliotekets roll både inom den egna organisationen och från delar av den andra förvaltningen så behöver en tydlig bild av biblioteket kommuniceras från ledningen. Arbetet med att förankra Kulturstråket som denna bild pågår och är beroende av politiska beslut på en högre nivå. Två workshops har gjorts där man arbetat med detta och ytterligare planeras när beslut om Kulturstråket är fattade.

I Ängelholmsprojektet strävar man medvetet efter att hitta former för dialog med allmänheten som inte ska öppna för att några enstaka individer får ett stort inflytande i de olika former för samverkan som man arbetar med. Därför har man undvikit offentliga möten och så kallade medborgardialoger. Det forum man hittills valt för dialog med allmänheten är ett Facebook-event för att man ska kunna sprida information och besvara frågor kring den egna och annan information som sprids i och med att Kulturstråket är ett omdiskuterat projekt i kommunen.

Att man tidigare inte använt Facebook på biblioteket utan väljer det för att informera om Kulturstråket och kunna vara med och bidra till hur berättelsen om denna förändring ser ut från bibliotekets perspektiv, innebär att man använder mediet på ett sätt som är anpassat för verksamhetens syften och behov. Det kan ses som ett kritiskt förhållningssätt till ett välkänt och ofta använt socialt medium där biblioteket inte sätter sig i en offerposition för den teknologiska utvecklingen utan

gör aktiva val och ställningstaganden i förhållande till sitt engagemang (jfr Carlsson, 2012).

Projektmedlen har gjort det möjligt att anlita arkitekter för att ta fram ett förslag på hur Kulturstråket kan gestaltas. Det innebär att man här kan se hur man knyter till sig professionella samarbetspartner och har dialog med dem kring hur kulturhuset ska kunna gestaltas. Det är i detta fall inte delaktighet i förståelsen användare och att påverka verksamheten som i ett medborgarperspektiv (Johannisson, 2012a, s 65) utan här är det de olika aktörer på den nivå som också ska medverka i framtagandet av de regionala kulturplanerna som man riktar sig till. Delaktigheten kan i detta fall sägas rymmas inom bibliotekets aspekt *relations* och rollen *partnerskap & kreativa allianser* (Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen & Skot-Hansen, 2011).

I intervjuerna framkommer att bibliotekschefen och projektledaren i Ängelholm ser den politiska oenighet som finns kring Kulturstråksprojektet som något problematiskt. Men denna debatt och de olika förståelserna kring kommunens kulturlokaler kan också, med den utgångspunkt Per Möller för fram, ses som tecken på vitalitet och en levande demokratisk process där olika förståelser och förväntningar får utrymme (Möller, 2012, s 84).

Vilka förståelser av bibliotek, bibliotekarierollen och kulturhus framträder i (arbetet med och talet om) projekten?

Bibliotek

I arbetet som bibliotekarierna gör inom Kulturhus för alla vid Arlövs bibliotek framträder biblioteket som en inkluderande plats både i själva rubriken men också i dialogen med referensgruppen där stor omsorg läggs på ett inkluderande bemötande. Detta förhållningssätt kan analyseras som ett exempel på aspekten *place* och rollen som *open-minded mötesplats* (Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen & Skot-Hansen, 2011, s 213). Projektet ses som ett tillfälle att kunna arbeta koncentrerat med något man länge velat men av olika anledningar inte hunnit med. En av bibliotekarierna formulerar att det inte är något nytt att se på biblioteket som ett kulturhus och att bibliotekarier alltid haft rollen att ordna olika typer av program och kulturaktiviteter. Det är inte att ordna program som är nytt utan det specifika innehållet som ska fungera för en bredare målgrupp. Hennes uttalande kan ses som ett exempel på och möjligtvis också en reaktion mot den förändring i allaktivitetsdiskursen som Johannisson pekat på (2012b, s 306).

Den andra bibliotekarien i Arlöv betonar viljan att med projektet kunna hitta andra typer av program än vad man brukar ha, och att kunna marknadsföra sig på sätt som leder till att nå den målgrupp man hittills i stort sätt missat i sin programverksamhet. I bibliotekariernas svar på vad ett bibliotek är finns hos båda drag av den bokliga diskursen och allaktivitetsdiskursen, hos den ena dessutom av den informationsförmedlande diskursen (Hedemark, 2009; Johannisson, 2012). De

betonar både litteraturens roll och betydelsen av en mötesplats som är öppen för alla och där fler ska ha möjlighet att påverka vad biblioteket kan erbjuda.

Programmen man tagit fram vid Arlövs bibliotek har varit kopplade till film, musik och aktiviteter som rör kunskap om olika kulturer vilket ger uttryck för en kultursyn som tar utgångspunkt i en bred kultursyn kopplad till etnicitet. Också i Ängelholm tar arbetet utgångspunkt i en bred förståelse av kultur och där bibliotekschefen formulerar kultur som en process. Här görs inga kopplingar till etnicitet men väl till det lokala samhället och att biblioteket och det Kulturstråk som det planeras att ingå i kan komma att skapa en *ny dynamik och en ny känsla av stad*. Detta sätt att uttrycka bibliotekets och kulturens roll i relation till staden, och som också projektledaren ger uttryck för, svarar mot förståelsen av biblioteket som ett allaktivitetshus så som Johannisson (2012) beskrivit den där kopplingen till en positiv samhällsutveckling är central.

Genom formuleringen av biblioteket som en del i ett Kulturstråk som sträcker sig ut i staden kan det förstås utifrån aspekten *space* i rollen som *public domain* och i tankarna på att öppna biblioteksrummet för fler kulturaktörer att vara en del av biblioteksrummet kan ses som en betoning av aspekten *relations* i rollen *hybrida kulturarenor* (Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen & Skot-Hansen, 2011). I Ängelholm måste man också förhålla sig till att biblioteket i dag är mycket uppskattat för sin arkitektoniska utformning vilket gör att det i utformningen kan finnas en förväntning på att biblioteket ska bli den form av landmärke i stadsbilden som av Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen och Skot-Hansen beskrivits som rollen *ikon* under aspekten *place* (ibid.).

Genom att konsekvent marknadsföra bibliotekets arbete både uppåt till den politiska nivån och utåt till användare arbetar man i Skurup i linje med biblioteket som *place* i rollen som *placemaker* då man vill vitalisera orten och som *relations* i rollen som *partnerskap & kreativa allianser* då man vill skapa möjligheter för lokala kulturaktörer att vara en del av bibliotekets utbud (Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen & Skot-Hansen, 2011).

Bibliotekarier

Om biblioteket som kulturhus ska fungera som en nod, eller ett nav eller en motor, vilken blir bibliotekariens roll då? Är det en ny roll det är fråga om? De personer som arbetat med de tre projekten är inte alla bibliotekarier. I Arlöv har två bibliotekarier arbetat med projektet, i Ängelholm är bibliotekschefen bibliotekarie men inte i Skurup, där bibliotekssamordnaren är bibliotekarie. Dessa personer har i projekten fungerat som idéutvecklare samt skribenter av ansökningar och varit aktiva i att skapa och upprätthålla kontakter, med olika tyngdpunkter.

Att vara idog i arbetet med att kommunicera idéer kring verksamheten samt i att erbjuda möjligheter till samarbete på sätt som är inbjudande och inkluderande är arbetsuppgifter som har tagit mycket tid i anspråk men som inte alltid syns i

praktisk verksamhet. Flera praktiska göromål i relation till olika aktiviteter innefattar allt från att koka kaffe till att skapa och upprätthålla kontakter, skriva protokoll och introducera inbjudna gäster vid publika arrangemang. Det är en stor spännvidd på vad som ska göras och förankringen ligger i hur man tolkar sitt uppdrag gentemot användarna. Bibliotekssamordnaren i Skurup för fram det av R David Lankes (2011) myntade begreppet *kunskapsfacilitator* som en rubrik på sin roll.

I många fall i både tal och skrift, så även i denna rapport, skrivs biblioteket fram som en agent vilket maskerar att det dels finns personer i verksamheten, att de har olika yrkesroller och även att det inom yrkesrollerna kan finnas skillnader i hur man ser på sin uppgift och yrkesroll. I undersökningen har det i relation till de tre projekten framför allt framkommit att de som driver projekten uppfattat att inställningen till projekt skiljt sig åt mellan de som varit aktivt verksamma i olika faser av genomförandet av det och en del av personalen i den ordinarie verksamheten som inte varit det.

Vilken kultursyn man har spelar en betydelsefull roll för uttolkningen av uppdraget. En traditionell kultursyn och ett producent-orienterat kulturpolitiskt perspektiv (Johannisson, 2012a, s 65) tycks vara svårt att förena med en stor tilltro till biblioteket som kulturhus då det breda anslaget blir ett hot mot det som man menar är bibliotekets kärnverksamhet, att tillhandahålla och förmedla böcker och litteratur. En bred kultursyn stämmer däremot väl in på tankarna om ett kulturhus som ett allaktivitetshus.

De uppfattningar om yrkesrollen och kultursynen som framkommit i intervjuerna stämmer dock inte alltid med de perspektiv som finns i projektens genomförande och innehåll. Så har projekten i Skurup ett brett anslag och med betoning på nya medier och berättelser i nya former samtidigt formulerar bibliotekschefen att ett kulturhus i hans ögon är något annat och inte alls med nödvändighet inkluderar ett bibliotek. Bibliotekssamordnaren och kultursekreteraren är båda noga med att understryka kopplingen till litteraturen i verksamheterna. I Burlöv har den ena bibliotekarien en förståelse av sin yrkesroll som en roll i förändring, en förändring hon ser som spännande och viktig och som inkluderar många olika aktiviteter medan den andra bibliotekarien inte ser den mångfaldiga rollen som ny men däremot en roll som inte varit så uppmärksammas tidigare. I Ängelholm är förståelsen av rollen också en av förändring, men med en uppmärksamhet på att förändringen av olika skäl kan anammas med varierande entusiasm. Rollen uppfattas ha sin grund i en stor kärlek till bibliotek.

Kulturhus

I intervjun med medlemmen i referensgruppen i Burlöv framträder en mer kritisk inställning mot innehållet i bibliotekets utbud och en förväntan på att biblioteket som en samhällelig institution har en viktig roll att fylla för engagemanget i lokalsamhället. Referensgruppen är ett sätt att uppfylla den rollen och hon förväntar sig

att referensgruppens arbete ska fortsätta på kontinuerlig basis för att det inte ska upplevas som en relation som sviks. Hennes förväntan är att medlemmarna i referensgruppen ska vidgas så att den representerar hela befolkningen i kommunen, inte enbart de med utländsk bakgrund. Hon förväntar sig att biblioteket ska vara ett allaktivitetshus. Hennes uppfattning av bibliotekets roll ligger nära rollen som *katalysator* (Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen & Skot-Hansen, 2011). Genom medverkan och deltagande i referensgruppen bidrar hon och de andra till att komma till tals som medborgare och att få påverka sin kommun och bidra till att den utvecklas på ett positivt sätt där fler får möjlighet att göra sin röst hörd.

Beskrivningen och analysen har visat att de tre projekten formulerades och utfördes på sätt som stämmer väl med den riktning som man regionalt har ställt upp (dvs folkbiblioteken som kulturhus med tydlig koppling till lokalsamhället). De personer som har arbetat med projekten formulerar sinsemellan något varierande uppfattningar om bibliotekets roll men i projekten blir utförandet ett gemensamt konkret handlande i projektets riktning. Detta pekar på projektformens betydelse för verksamhetsutveckling och det finns flera perspektiv som är relevanta att ta upp i förbindelse med projektformen, vilket kommer göras i nästa kapitel.

4. Avslutande reflektioner och förslag

Föremål för denna rapport är tre projekt där idén om folkbibliotek som kulturhus på olika sätt prövats. De har bedrivits inom ramen för ett regionalt paraplyprojekt där totalt tio folkbibliotek medverkat. Ingångarna till hur man valt att arbeta och vad man fokuserat sitt arbete i projekten på varierar. Mångfalden är stor vilket är en tillgång och visar på kulturhustankens potential. Mångfalden kan också vara förvirrande och det finns all anledning att reflektera över hur och på vilka sätt folkbiblioteken stärks i utvecklingen mot ökad delaktighet med olika aktörer och på vilka sätt utvecklingen kan vara problematisk och innebära intressekonflikter. Att analysera vilka innebörder de involverade lägger i kulturhus, bibliotek respektive delaktighet har i föregående kapitel visat sig vara givande. I detta avslutande kapitel ska ett antal trådar spinnas samman med användande av det material som hittills redovisats i rapporten. Trådarna formar meningen *att dela en helhetsbild*, en mening som kan tas tag ifrån olika håll varav några presenteras här.

I Kultursamverkansmodellen används *aktörer* som benämning på olika intressenter och i det material som samlats in under följeforskningen används *kulturaktörer* av flera av de som verkat inom projekten. Om vi, i analogi med en förståelse av aktör kopplat till scenkonst, presenterar folkbiblioteket som en scen kan vi utveckla bilden¹⁰. De olika aktörerna bjuds in för att delta och i gästspel tillsammans med den ordinarie ensemblen medverka och från scenen förmedla ett innehåll till åskådarna i publiken. Det är förutsättningar som kan gynna en uppskattad och framgångsrik institution med stor relevans. Men väsentliga frågor för att stärka ett sådant resultat är hur dessa förutsättningar tillämpas. Vilken repertoar väljs och hur sker samarbetet mellan de inbjudna gästerna och den ordinarie ensemblen. Hur verksamheten leds, vilken väg den är inriktad på och hur detta kommuniceras har stor betydelse för att samtliga involverade i att skapa den sceniska framställningen, och i att ta del av den, ska finna den värdefull. Att det finns en formulerad helhetsbild och att den delas är en ledningsuppgift för vilken projektformen kan användas.

En ledningsuppgift är att ha en idé om i vilken riktning verksamheten ska bedrivas, vilket mål som finns för verksamheten på ett generellt plan; att skissera helhetsbilden. Att formulera denna är en chefsuppgift där samtal och samarbete med medarbetarna ger en viktig del av underlaget. Det innebär många olika infallsvinklar och att alla kan bjudas in i att påverka hur bilden ska tecknas. Men för den slutliga versionen ansvarar chefen och att kommunicera och delge bilden är viktigt för att alla ska vara införstådda med den. Projekt kan vara till hjälp i det arbetet genom att tydliggöra hur en projektidé relaterar till verksamheten i sin

¹⁰ En genomgång av olika förståelser av biblioteket som scen görs av Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen och Skot-Hansen (2011, s 169). Här är det en mer generell förståelse som avses.

helhet. Att visa hur den del projektet utgör förhåller sig till helheten. Här framträder helheten samt hur projektdelen kan bidra till att nå den.

Vid biblioteket i Ängelholm används Facebook och ett event där specifikt för att kommunicera kring Kulturstråksprojektet och bidra med en berättelse om projektet från bibliotekets perspektiv. Det är en användare som står för alla bibliotekets kommentarer men bakom den står flera personer som samarbetar om hur man ska formulera sig på Facebook. Det innebär att den externa kommunikationen startar i och är med i att utveckla och formulera den interna dialogen kring projektet.

Olika förståelser av verksamheten och olikheter i hur man arbetar är en tillgång och ska inte skapa hinder. Om man i en verksamhet arbetar i projektform är det en fördel att se alla i verksamheten som involverade i projekten. Antingen är man direkt involverad och arbetar med någon del av projektet eller så är man indirekt involverad och arbetar med den ordinarie verksamheten. Kommunikation kring projektens innehåll är då viktig för hela verksamheten. Så att alla har kännedom om vad som sker i organisationen.

Det framkommer i materialet att det generellt finns två typer av projekt. Antingen är det frågan om ett projekt av verksamhetsutvecklande karaktär som är utformat i linje med den planerade vägen framåt, ett projekt som kan fungera vägvisande. Eller så är det ett projekt av potentiellt verksamhetsutvecklande karaktär där man under en kort period tillåts prova en idé som kan visa sig bära eller brista när man utvärderar resultatet. En viktig ledningsuppgift blir då att presentera vilken typ av projekt man från ledningen ser att man arbetar med, är det ett vägvisande projekt som stärker den inslagna inriktningen, eller en provballong för att belysa möjliga framtida inriktningar. Båda har sina fördelar och det är värdefullt att tydliggöra vilken typ av projekt det är. På så sätt skulle man kanske kunna undvika missförstånd i personalen.

I en personalgrupp är man sällan ense om hur man uppfattar verksamhetens mål. Medarbetare har olika drivkrafter och förhållningssätt till sitt arbete och sina arbetsuppgifter. Deras inställning till förändring varierar också ofta. De projekt som gjorts för att utforska folkbibliotekens roll som kulturhus är formulerade som utvecklingsprojekt. I materialet har det framkommit att det kan finnas svårigheter i förhållanden mellan projekten och den ordinarie verksamheten vilket kan ha sin grund i olika inställning till förändringsriktningen. När målet med verksamheten är fastställt så kan projekt som är vägvisande användas för att göra målriktningen känd. Det gäller då både de som är direkt involverade i projektet och de som är indirekt involverade, som i kommunikation kring projekten får ta del av hur det bidrar till verksamheten på sikt.

En helhetsbild ska tecknas vilket är en metafor för att i ord formulera verksamhetens strategiska arbete framåt. För att dessa formuleringar inte ska stanna i en mängd abstrakta och kanske svärgreppbara pappersprodukter, är projektformen ett sätt där det är möjligt att, för en bit i taget, i praktiskt arbete ta sig an och utföra

arbetsuppgifter och verksamheter som utgör en delsträcka på den utstakade vägen. På så vis ges medarbetarna möjlighet att i konkret handling tillägna sig innehållet i de strategiska formuleringarna så att man delar helhetsbilden i betydelsen att man tillägnar sig den gemensamt. Projektformen blir ett sätt att arbeta med frågor i linje med bibliotekets inriktning utan att alla involverade själva helt omfattar den. Det innebär att man i projektform bör uppmärksamma hur man i den avgränsade formen kan *göra utveckling* i stället för att *uttrycka utveckling i ord*.

Biblioteksverksamhet är komplex och med utvecklingen mot kulturhus blir den möjligtvis än mer svårgreppbar. Att fokusera på en del av verksamheten och hur den kan utvecklas innebär ett sätt att ta sig an verksamhetsutveckling som kan vara görbart. Helhetsbilden kan inmundigas i portioner, delar av helheten.

Med presentation av dessa olika trådar framträder att ledningsrollen är mycket betydelsefull. Avslutningsvis kommer ett antal konkreta förslag att presenteras, ett som rör fortbildning, ett som rör en exempelsamling och ett som rör ett förslag på vidare forskning. Det är ett stort ansvar och en mängd uppgifter som åligger bibliotekschefen. Här har lyfts fram att formulera en helhetsbild samt att kommunicera den. Ett förslag är att för bibliotekschefer utforma en fortbildning i form av ett horisontalt utbyte av idéer och erfarenheter relaterat till verksamhetsutveckling. Exempel på frågor som man skulle kunna samtala kring är hur man hanterar att inte alla anammar nya idéer och inriktningar lika snabbt. Hur kan man agera för att olika förståelser av arbetet och verksamheten ska vara en tillgång och inte något negativt. Hur arbetar man med den interna kommunikationen och hur arbetar man med den externa. Vilka sätt att formulera sig gentemot uppdragsgivare är framgångsrika. Om det gavs möjlighet till samtal mellan verksamma bibliotekschefer skulle det kunna ge förutsättningar för ett utbyte där man inte var i den bedömningsrelation som man i viss mån är i relation till Kultur Skåne. En sådan fortbildning skulle kunna innehålla tillfälle att auskultera vid varandras arbetsplatser för att få ta del av konkret verksamhet. Att avsätta tid för sådana reflekterande samtal för vilka loggböcker skulle kunna användas som en utgångspunkt vore värdefullt.

Då ansökningar för projekt är dokument vars kvalité får avgörande konsekvenser för bibliotekens möjligheter att satsa på olika utvecklingsidéer vore det värdefullt om det togs fram en exempelsamling på projektansökningar inom biblioteksområdet samt de utlysningar som de skrivits mot. Om det till exemplen även fanns kommentarer från de som skrivit dem samt de som behandlat dem vore det en extra hjälp vid arbetet med att skriva ansökningar.

Utvecklingen av folkbibliotek som kulturhus är en trend som även är internationellt giltig. I dagarna har exempelvis nyheten att Århus bibliotek och Chicago Public Library fått en ansevärd donation för att utveckla framtidens bibliotek spridits (Thing Lundsteen, 2013). I ljuset av sådana skeenden är undersökningar och problematiseringar av hur denna utveckling praktiskt genomförs och hur den uppfattas av olika aktörer, väsentliga forskningsuppgifter.

Referenser

Aabø, Svanhild och Audunson, Ragnar (2012). Use of library space and library as place, *Library & Information Science Research*, Vol. 34, No 2, s. 138-149.

Audunson, Ragnar (2005). The public library as a meeting-place in a multicultural and digital context: the necessity of low-intensive meeting places, *Journal of Documentation*, Vol 61 (3), s 429-441.

Agebjörn & Nilsson (2013). Litteracitet, små barn och ipad: en fallstudie av ett barnbiblioteks användande av ny teknik i en läsfrämjande kontext. Masteruppsats. Avd. för ABM och bokhistoria. Lunds universitet, 2013.

Andersson, Andreas & Johansson, Oskar (2013). Utvecklingsarbete på armlängds avstånd? En studie av Kultur Skånes roll i utvecklandet av kulturhustanken vid tre skånska bibliotek Masteruppsats. Avd. för ABM och bokhistoria. Lunds universitet, 2013.

Brulin, Lennart & Jansson, Sven (2009). En ny programperiod, en ny utvärderingsansats! I *Lärande utvärdering genom följeforskning* (2009). Svensson, Lennart, Brulin, Göran, Jansson, Sven & Sjöberg, Karin (red.) Lund: Studentlitteratur. S.37-53.

Carlsson, Hanna (2012). Working with Facebook in public libraries: a backstage glimpse into the library 2.0 rhetoric. *Libri*, vol 62 (3), s 199-210. ISSN (Online) 865-8423, ISSN (Tryckt) 0024-2667, DOI: [10.1515/libri-2012-0016](https://doi.org/10.1515/libri-2012-0016)

Carlsson, Hanna (kommande). *Den nya stadens bibliotek. Om teknik, förnuft och känsla i gestaltningen av kunskaps- och upplevelsestadens bibliotek*. Diss. Lunds universitet.

Frenander, Anders (2012). Statens förhållande till folkbiblioteken 1912-2012. I Frenander, Anders & Lindberg, Jenny (red.) *Styra eller stödja? svensk folkbibliotekspolitik under hundra år*. Borås: Valfrid. S. 15-88.

Harding, Tobias & Nathanson, Calle (2012). Inledning. I Harding, Tobias & Nathanson, Calle (red.) *Under konstruktion: effekter av kultursamverkansmodellen*. SKL (Sveriges kommuner och landsting). S 9-14.

Hedemark, Åse (2009). *Det föreställda folkbiblioteket: en diskursanalytisk studie av biblioteksdebatter i svenska medier 1970-2006*. Diss. Uppsala: Uppsala universitet, 2009.

Hvenegaard Rasmussen, Casper, Jochumsen, Henrik och Skot-Hansen, Dorte (2011). *Biblioteket i byudviklingen: oplevelse, kreativitet og innovation*. 1. udg., 1. opl. [København]: Danmarks biblioteksforening.

Johannisson, Jenny (2006). *Det lokala möter världen: kulturpolitiskt förändringsarbete i 1990-talets Göteborg*. Borås: Valfrid. Diss. Göteborgs universitet.

Johannisson, Jenny (2012a). Att planera kultur: konst, tillgänglighet och regionutveckling i 16 kulturplaner. I Harding, Tobias & Nathanson, Calle (red.) *Under konstruktion: effekter av kultursamverkansmodellen*. SKL (Sveriges kommuner och landsting). S 65-75.

Johannisson, Jenny (2012b). Från kulturpolitik till bibliotekspolitik? Folkbibliotek och kultursamverkansmodellen. I Frenander, Anders & Lindberg, Jenny (red.) *Styra eller stödja? svensk folkbibliotekspolitik under hundra år*. Borås: Valfrid. S 293-307.

Kulturnämnden (2012). Dnr 1201067. *Utvecklingsbidrag från Kulturrådet – Folkbiblioteken som kulturhus*. Beslut.

Lankes, R. David (2011). *The Atlas of new librarianship*. Cambridge, MA: MIT Press

Lärande utvärdering genom följeforskning (2009). Svensson, Lennart, Brulin, Göran, Jansson, Sven & Sjöberg, Karin (red.) Lund: Studentlitteratur.

Mishler, E.G. (1986). *Research Interviewing: context and narrative*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.

Möller, Per (2012). Jakten på status quo? De professionella kulturskaparnas representation i den regionala kulturpolitiken. I Harding, Tobias & Nathanson, Calle (red.) *Under konstruktion: effekter av kultursamverkansmodellen*. SKL (Sveriges kommuner och landsting). S 76-87.

Nutek R (2008). *Nytta med följeforskning: en vägledning i utvärdering av strukturfonderna 2007-2013*. R 2008:16. ISSN 1102-2574. Nutek. Tillgänglig: <http://publikationer.tillvaxtverket.se/ProductView.aspx?ID=581>

Sjöberg, Karin, Brulin, Göran & Svensson, Lennart (2009). *Lärande utvärdering – följeforskning: en syntes*. I *Lärande utvärdering genom följeforskning*. Svensson, Lennart, Brulin, Göran, Jansson, Sven & Sjöberg, Karin (red.) Lund: Studentlitteratur. S 259- 279.

SOU 2010: 11. *Spela samman - En ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet*. Stockholm: Kulturdepartementet.

Svensson, Lennart & Sjöberg, Karin (2009). Utvärdering som stöd för hållbar utveckling. I *Lärande utvärdering genom följeforskning* (2009). Svensson, Lennart, Brulin, Göran, Jansson, Sven & Sjöberg, Karin (red.) Lund: Studentlitteratur. S 19-35.

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Thing Lundsten, Caroline (2013) Sådan bliver fremtidens bibliotek. [Elektronisk.]DR Kultur, 5 juli. Tillgänglig (2013-07-08): <http://www.dr.dk/Nyheder/Kultur/2013/07/05/140751.htm>

Vestheim, Geir (2010). André Malraux, Augustin Girard og den franske kulturpolitikken 1959-1993. *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, vol 13 (2), s. 177-207.

Övrigt material:

Burlöv/Arlöv

Projektansökning för biblioteket som "Kulturhus för ALLA", Biblioteket i Arköv. Burlövs kommun.(2012-06-15)

Delrapport från projektet "Kulturhus för alla" i Burlöv. (2013-01-24)

Slutrapport Redovisning av utvecklingsbidrag Kulturhus för alla (2013-06-01).

Loggbok för "Kulturhus för alla"

Protokoll från referensgruppsmöten.

Skurup:

Projektansökan Film och rörlig bild inom biblioteksverksamheten i Skurup (2012-06-12)

Delrapport Kulturhusprojektet 2012-13

Dokumentation regionalt filmprojekt Skurups kommun 2012-2013.

Slutrapport Redovisning av utvecklingsbidrag Kulturhusprojektet 2012-13 (2013-06-01)

Ängelholm

Från Kulturhus till Kulturstråk: delrapport kring kulturhusprocessen i Ängelholms kommun(2013-01-21)

Slutrapport Redovisning av utvecklingsbidrag Kulturhusutredning i Ängelholms kommun steg 2. (2013-06-10)

Material med redovisning från workshop med temat Framtidsbild 2020 Kulturstråket som framgångskoncept (2013-01-07)

Material från lägesrapportering KSAU, 23 januari 2013

Transkriptioner av 10 intervjuer

Enkäter från medlemmar i referensgruppsmedlemmar.

Bilaga 1

Intervjuguide

(Frågorna har för varje intervju anpassats till respektive projekt, i guiden står i stället xx.)

Bakgrund

Berätta lite om dig själv, hur länge har du arbetat som xx? Hur länge har du arbetat här?

Kulturhusprojektet - bakgrund

X:s bibliotek har fått medel från Region Skåne och det är därför jag är här. Kan du berätta om det projekt ni arbetat med?

I det material jag tagit del av förstår jag det som att ni kallar projektet XX, stämmer det?

Vems initiativ var kulturhusprojektet?

Vad var bakgrunden till att starta det, varför ville man arbeta med det?

Vad var det som fick dig intresserad av att vara med och söka medel? Hade ni arbetat med något av det ni gjort inom projektet även utan finansiering från Regionen? Vad är det i så fall som möjliggjordes i och med finansieringen?

Hur ställde sig kollegorna till det, inom biblioteket?
vid andra bibliotek?

Projektet- beskrivning

Kan du beskriva hur du medverkat i arbetet lite mer i detalj?

Har du varit praktiskt involverad eller mer i planeringen?

Har du samarbetat med de olika medverkande tidigare?

Hur fördelades arbetet mellan dig och xx? Har ni en utarbetad modell som ni brukar följa eller var det något särskilt med upplägget för detta projekt?

Vem är det som arbetar mest med projektet?

Vad kommer ni inte att göra? Vad har ni valt bort?

Projektet är inte slutfört ännu, hur planerar ni framåt?

Projektet- konsekvenser, analys

Hur har arbetet fungerat hittills under tiden ni arbetat med projektet?
Har arbetet ”spillt över ” på den ordinarie verksamheten på något sätt?

Har projektet påverkat hur biblioteket fungerar i övrigt i relation till sina användare?

Har projektet påverkat hur biblioteket fungerar i relation till den övriga kommunorganisationen?

Om du jämför tankarna med projektet innan ni startade och hur det sedan blivit:
blev det som du trodde? Något som förvånat dig? Något som var positivt? Negativt?

Vad har du för förväntningar framåt kring projektet?

Skulle du och biblioteket vilja arbeta med liknande projekt igen? Motivera svaret:
varför/ varför inte?

Bibliotek som kulturhus

Burlövs kulturhusprojekt ingår i ett större projekt som drivs inom Region Skåne som handlar om bibliotekens roll som kulturhus. Känner du till det större projektet?

I tankarna om kulturhus betonas bibliotekets roll i lokalsamhället och betydelsen för demokrati och delaktighet. Har du några reflektioner kring det?

Hur ser du på bibliotekets roll i samhället?

Varför är samarbete intressant?

Har storleken på lokalsamhället, eller kommunen någon betydelse för bibliotekets roll och i så fall på vilket sätt?

Vad är ett bibliotek?

Vad är ett kulturhus?

Avslutning

Några andra reflektioner du har kring de här projekten?

Bilaga 2

[Sammanställning av enkätsvar. **Med röd text är de fem olika svaren på enkäten redovisade.**]

Frågor till medlemmarna i referensgruppen på Arlövs bibliotek

Här är ett antal frågor som kommer användas som underlag för den rapport om detta och ytterligare två projekt som just nu bedrivs vid folkbibliotek i Region Skåne. Materialet kommer användas av Johanna Rivano Eckerdal i rollen som följeforskare men också ges till bibliotekarierna vid Arlövs bibliotek.

1. Du har varit med i referensgruppen för Arlövs bibliotek för att bidra med nya synpunkter och idéer. Varför blev du kontaktad tror du?

(Du kan kryssa i flera alternativ)

- Mina språkkunskaper **X, X, X**
- Mitt kontaktnät **X, X, X, X**
- Mitt kulturintresse **X, X, X, X, X**
- Mitt engagemang i föreningslivet **X, X, X, X**
- Mina kunskaper inom ett specifikt område (ange gärna vilket)

Annat svar: _____

2. Hur upplever du att det varit att medverka i referensgruppen jämfört med vad du förväntade dig när du blev tillfrågad?

- Mycket över förväntan
- Över förväntan **X**
- Som jag förväntat **X, X, X**
- Inte riktigt som jag förväntat **X**
- Inte alls som jag förväntat

3. Hur vill du beskriva att du upplevt arbetet, gradera följande påståenden så att 5 är lika med det som stämmer helt och 0 är lika med att det inte stämmer alls. (Du kan svara med samma siffra på flera alternativ.)

- _____ Det har varit roligt **X, 5, X, 5, 5**
- _____ Det har varit intressant **X, 5, 5, 4**
- _____ Det har gett mig mycket **4, 4, 4**
- _____ Jag har kunnat bidra med mycket **3, 4, 4**
- _____ Jag har lärt mig mycket **X, 4, 2, 3**
- _____ Jag har kunnat lära andra mycket **3, 3, 4**

_____ Jag har kunnat påverka bibliotekets arbete 3(i projektets avseende), 4, 4

_____ Jag har lärt känna bibliotekarierna i gruppen 3, X, 5, 5

4. I hur hög grad har gruppen haft inflytande på bibliotekets arbete anser du?

- I mycket hög grad
- I hög grad X, X, X, X
- Som förväntat
- I inte så hög grad X
- Inte alls

5. Har du kunnat bidra med det du önskat?

- I mycket hög grad
- I hög grad X
- Som förväntat X, X, X
- I inte så hög grad X
- Inte alls

Om du svarat ja; kan du ge exempel på vad du bidragit med?

Olika idéer om olika aktiviteter

Kontakter, idéer

Om du svarat nej, vad tror du är anledningen till det?

6. Om referensgruppen fortsätter efter projektets slut skulle du vilja vara med då?

- Ja X, X, X, X
- Kanske X
- Nej

7. Vilken betydelse för ditt beslut har det om du får ersättning för din medverkan?

- Det har stor betydelse att jag får arvode X
- Det har viss betydelse att jag får arvode X, X, X, X
- Det har ingen betydelse att jag får arvode

8. Övriga synpunkter och kommentarer

Det har varit ett stort nöje att kunna medarbeta och bidra till projektet. Tror att detta är en jätte viktig projekt och verksamhet att ha i Burlövs kommun.

Tack för att du svarat på frågorna!
Johanna Rivano Eckerdal
e-post: johanna.rivano_eckerdal@kultur.lu.se